

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA v PLZNI

Fakulta právnická

Diplomová práce

Vzájemná práva a povinnosti advokáta a klienta

Ondřej Kačer

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Ondřej KAČER**
Osobní číslo: **R18M0502P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Vzájemná práva a povinnosti advokáta a klienta**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Vývoj právní úpravy
4. Vzájemná práva a povinnosti
5. Důsledky porušení povinností advokáta a klienta
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Kristýna Spurná**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně a všechny zdroje informací, z nichž jsem čerpal, jsou v ní řádně uvedeny.“

V Plzni dne 31. 3. 2023

Ondřej Kačer

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce, paní JUDr. Kristýně Spurné, za připomínky a cenné rady udělené mi v rámci vedení této diplomové práce. Zároveň děkuji celé mé rodině i přátelům za trpělivost a oporu, kterou mi byli po celou dobu mého studia.

Seznam zkratek

Advokátní tarif	Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
Etický kodex	Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996
Evropský etický kodex	Etický kodex advokátů v Evropské unii, původně přijat na plenárním zasedání CCBE dne 12. 10. 1988, ve znění pozdějších předpisů
Kárný řád	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád), ve znění pozdějších předpisů
Komora	Česká advokátní komora
Listina	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
SŘS	Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o advokacii	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Úvod.....	1
1 Vymezení základních pojmů.....	3
1.1 Advokacie, její účel a principy	3
1.2 Advokát.....	6
1.2.1 Tuzemský advokát.....	6
1.2.2 Evropský advokát	8
1.2.3 Zahraniční advokát	9
1.3 Klient	10
1.4 Vztah advokáta a klienta.....	10
1.4.1 Vznik právního vztahu „advokát a klient“	10
1.4.2 Zánik právní vztahu „advokát a klient“	14
2 Vývoj právní úpravy	16
2.1 Vývoj advokacie včetně právní úpravy do roku 1848	16
2.2 Vývoj od roku 1918	18
2.3 Vývoj od roku 1948	20
2.4 Vývoj po roce 1989	23
2.5 Možný vývoj do budoucna	24
3 Vzájemná práva a povinnosti	27
3.1 Vybraná práva a povinnosti advokáta.....	27
3.1.1 Povinnost chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny	28
3.1.2 Povinnost mlčenlivosti	31
3.1.3 Povinnost vést dokumentaci, právo nahradit úřední ověření podpisu 37	
3.1.4 Povinnost informovat klienta	39
3.1.5 Povinnost pojištění	41
3.1.6 Povinnosti při skončení právního vztahu	42
3.1.7 Právo na odměnu	44
3.1.8 Právo na substituci.....	50
3.1.9 Právo odmítnout poskytnutí právních služeb	52
3.2 Vybraná práva a povinnosti klienta	53
3.2.1 Právo vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb	53

3.2.2	Povinnost součinnosti.....	55
4	Důsledky porušení povinností advokáta a klienta.....	56
4.1	Právní odpovědnost advokáta.....	56
4.1.1	Veřejnoprávní odpovědnost	56
4.1.2	Soukromoprávní odpovědnost.....	57
4.1.3	Kárná odpovědnost.....	59
4.2	Právní odpovědnost klienta.....	63
4.2.1	Soukromoprávní odpovědnost.....	63
	Závěr.....	65
	Seznam použitých zdrojů	67
	Odborná literatura.....	67
	Právní předpisy	68
	Judikatura a rozhodnutí kárné komise Komory.....	70
	Odborné články a ostatní zdroje	72
	Summary	75

Úvod

Tématem této diplomové práce jsou vzájemná práva a povinnosti advokáta a klienta. Toto téma je dle mého názoru vysoce aktuální, a to zejména s ohledem na to, že v dnešní době se s potřebou obrátit se s žádostí o právní pomoc na advokáta obrací daleko větší počet klientů než v dobách dřívějších, a to nejen v soukromoprávní sféře, ale zejména v oblastech obchodního práva. To vyplývá jednak z množství právních předpisů, které jsou často v krátké době novelizovány, tak i z obav klientů, že v případě pochybení ve svých právních jednáních mohou utrpět značnou újmu jak ve finanční tak i osobní sféře. Aktuálnost tohoto tématu je v neposlední řadě dána i neustále zvyšujícím se počtem zapsaných advokátních koncipientů a advokátů v příslušném seznamu vedeném Českou advokátní komorou.

K tomu, že jsem si zvolil toto téma diplomové práce, mě kromě zmíněné aktuálnosti tématu vedla též skutečnost, že již sám několik let pracuji v advokátní kanceláři a na poskytování právních služeb klientů se v částečné míře podílím. Rovněž mě ovlivnilo rodinné prostředí, jelikož profesi advokáta v rámci mé rodiny vykonává již několik generací a v této tradici bych rád pokračoval i já.

Cílem této práce je analýza vzájemných práv a povinností ve vztahu advokáta a klienta. Některá práva a povinnosti má pouze advokát a některá pouze klient, většinou však právo jedné strany zakládá povinnost strany druhé. Jednotlivá práva a odpovídající povinnosti budou dále rozebrány v kapitole, která tvoří jádro této práce. Ačkoliv bylo toto téma předmětem již mnoha odborných publikací, domnívám se, že vzhledem k jeho důležitosti, neustále vyvíjející se judikatuře a poměrně časté novelizaci právních předpisů je třeba se tímto tématem zabývat opakovaně, jelikož v souvislosti s výše uvedeným lze nalézat nové podněty k zamyšlení, a to včetně úvah *de lege ferenda*.

Pro snadnější orientaci v tématu jsou v úvodní kapitole stručně vymezeny základní pojmy úzce související s tématem této diplomové práce. Vzájemné vztahy mezi advokátem a klientem prošly v minulosti značným vývojem, jehož zásadní okamžiky jsem pro úplnost této práce rozebral ve druhé kapitole. Ve třetí kapitole, kterou považuji za zásadní, jsou podrobněji rozebrána vzájemná práva

a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta. Vzhledem k omezenému rozsahu této práce jsem se podrobněji nevěnoval dalším právům a povinnostem advokáta vůči třetím subjektům. Takové téma by však mohlo být předmětem samostatné odborné práce. Jestliže tématem této práce jsou vzájemná práva a povinnosti advokáta a klienta, pak dle mého názoru nelze opomenout uvést rovněž důsledky porušení těchto povinností, kterým se věnuji v závěrečné kapitole.

1 Vymezení základních pojmů

Hlavním tématem této práce je vztah mezi advokátem a klientem a zejména jeho obsah. Považuji za vhodné pro lepší orientaci v této problematice, alespoň ve stručnosti charakterizovat následující pojmy.

1.1 Advokacie, její účel a principy

V nejširším slova smyslu je možné pojem advokacie chápat jako činnost, jež spočívá zejména v poskytování právních rad, obhajování zájmů jiných osob v řízení před soudy ale i mimo ně, či před jinými orgány veřejné moci. V tomto směru lze tedy advokacii charakterizovat bez ohledu na to, kdo a z jakých důvodů a za jakých podmínek ji vykonává a zda tak činí za úplatu či nikoliv.¹ V užším slova smyslu lze pak o advokacii hovořit jako o výkonu podnikatelské činnosti či povolání, jehož obsahem je poskytovat právní pomoc advokátem jiným osobám soustavně a za úplatu. Jednotlivé formy právní pomoci poskytované advokátem jsou pak upraveny především v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“).²

Je však třeba si uvědomit, že tento pojem lze vykládat z několika úhlů pohledu a představa o tom, co advokacie vlastně znamená, tak může být pokaždé mírně odlišná dle toho, kdo konkrétní výklad činí. Nejvýraznější odchylky zaznamenáme při výkladu tohoto pojmu právně vzdělanou populací a širokou veřejností. Ani právně vzdělaní lidé se však vždy jednoznačně neshodnou, advokacii budou pochopitelně odlišně vnímat soudci, advokáti, notáři či orgány činné v trestním řízení. Setkáme se tedy s celou řadou názorů co vše může být pod pojmem advokacie podřazeno. Jak bylo již zmíněno výše, advokacie může být veřejností chápána zejména jako výkon povolání, troufám si ale říci, že většina advokátů na ni pohlíží rovněž jako na službu veřejnosti, která jim přináší uspokojení.

V této souvislosti je třeba podotknout, že v platné a účinné legislativě České republiky není pojem advokacie nikde taxativně vymezen. V ustanovení

¹ SCHELLE, Karel a SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní služba: advokacie, notářství, patentoví zástupci, daňoví poradci, soukromí soudní exekutoři*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 8086861260, str. 8.

² STAVINHOVÁ, Jaruška. *Advokacie*. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

§ 1 odst. 1 zákona o advokacii je však vymezen pojem „výkon advokacie“, a sice jako „poskytování právních služeb advokáty“. Poskytováním právních služeb se pak dle odstavce 2 téhož paragrafu rozumí „zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu, je-li vykonávána advokátem.“. Výkonem advokacie se rozumí rovněž veškeré úkony, k nimž je advokát povinen v souvislosti s poskytováním právní služby i poté, kdy je zastupování klienta ukončeno.³

Z výše uvedeného vyplývá, že hlavním cílem advokacie je poskytování právní pomoci. Vymežit tento pojem není úplně jednoduché, pro účely této práce ho však můžeme definovat „jako odbornou činnost práva znalých osob zahrnující jak odborné právní poradenství, tak i zároveň právní zastupování osob v právních záležitostech“⁴, jako jsou zejména řízení před orgány veřejné moci či zastupování v rámci jednání s protistranou. Pojem „advokát“ bude podrobně rozebrán v následující kapitole. Kromě advokátů můžeme za práva znalé osoby považovat samozřejmě i notáře, exekutory, auditory, ale i daňové poradce, advokáti však poskytují právní služby ve „všech věcech“.⁵ Podle Jaroslava Svejkovského je pak pojem právní pomoc užší než pojem právní služba, jenž je v ustanovení § 1 odst. 2 zákona o advokacii taxativně vymezen. Právní pomoc je dle něj tedy pouhou formou poskytování právních služeb.⁶ Poskytnutí právní pomoci pak v důsledku zajistí efektivní možnost využití práva na soudní ochranu, které dle odborné literatury směřuje vůči státu, jenž má výlučnou povinnost vykonávat soudnictví.

Česká republika jakožto stát založený na principech a zásadách právního státu a demokracie, garantuje základní lidská práva pro která platí, že jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. V hlavě páté Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) je zakotveno právo na soudní

³ Srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 5 As 34/2003.

⁴ MAUR, Jakub. *Výkon advokátní praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-680-1, str. 1.

⁵ Ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, Martin VYCHOPEŇ, Ladislav KRYM a Aleš PEJCHAL. *Zákon o advokacii: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN .isbn9788071792482, str. 21.

a jinou právní ochranu. V článku 37 Listiny je pak stanoveno právo každého „na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení“. V článku 40 odst. 3 Listiny je dále stanoveno právo obviněného hájit se prostřednictvím svého obhájce. Existenci práva na právní pomoc můžeme ale vyvodit i z obecného ustanovení článku 2 odst. 3 Listiny, které říká, že „každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“. Výkon těchto práv je pak zajištěn pomocí zákonem zřízené advokacie a již výše zmíněným zákonem č. 85/1996 Sb., o advokacii.

Povinnost poskytnutí dostupné právní pomoci a kontroly její úrovně plynoucí z Listiny tedy stát v tomto směru deleguje v souladu s ustáleným názorem právní vědy na advokacii. V důsledku této konstrukce pak v rámci advokacie dochází ke střetu zákonné regulace advokátní profese na straně jedné a svobody advokátského stavu na straně druhé. Zákonná úprava výkonu advokacie pak musí být vyváženým kompromisem, který musí zajistit obecnou dostupnost právní pomoci za současného zachování svobodné povahy advokátního stavu, jakožto jeho podstaty, bez níž by advokacie nebyla schopna fungovat kýženým způsobem.⁷

Všeobecné principy jimiž se advokacie řídí je možno nalézt přímo v platné právní úpravě týkající se úpravy advokacie, zejména pak přímo v zákoně o advokacii. Mnoho dalších principů a zásad, na kterých advokacie stojí a kterými se řídí, ale nalezneme i v etických kodexech upravujících profesní pravidla výkonu advokacie a ve stavovských předpisech. S nimi ostatně počítá i zákon o advokacii, když je v ustanovení § 17 zákona o advokacii uvedeno „Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis.“. Nejvýznamnějším je z mého pohledu usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996 (dále jen „Etický kodex“), které upravuje pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, v něm stanovená pravidla jsou základním prvkem pro profesní kárnou odpovědnost, současně mají ale i preventivní a výchovnou funkci. Nezbytné je také uvést Etický kodex advokátů Evropské unie, který byl přijat 28. října 1988

⁷ MAUR, Jakub. *Výkon advokátní praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-680-1, str. 1.

Radou evropských advokátních komor (dále jen „Evropský etický kodex“)⁸. Ten slouží zejména jako sjednocovací prvek v rámci jednotlivých národních úprav. Mezi obecné zásady dle tohoto Kodexu pak patří nezávislost, důvěra a osobní bezúhonnost, povinnost mlčenlivosti, dodržování pravidel jiných advokátních komor, neslučitelné činnosti, osobní reklama, zájem klienta a omezení odpovědnosti advokáta vůči klientovi;

Je zřejmé, že uvedené principy a zásady vycházejí z demokratických základů. Kromě výše uvedených zásad bychom mohli hovořit taktéž o právu klienta na svobodnou volbu advokáta, důstojnosti advokátního stavu, či povinnosti jednat při poskytování právních služeb odpovědně, o povinnosti jednat čestně, poctivě a slušně tak, aby svým jednáním nesnižoval důstojnost advokátního stavu. Je možno konstatovat, že výše uvedenými principy, které jsou považovány za základní, se advokacie bezpochyby řídí. Blíže pak tato problematika bude rozebrána v kapitole, týkající se obsahu vztahu advokáta a klienta.

1.2 Advokát

Advokáty vykonávající advokacii na území České republiky je možno rozdělit do tří skupin: tuzemští advokáti, evropští advokáti a advokáti zahraniční. Nejprve se zaměřím na první zmíněnou a nejpočetnější skupinu advokátů aktivní na našem území.

1.2.1 Tuzemský advokát

Legální definici tohoto pojmu nalezneme v ustanovení § 4 zákona o advokacii: „*Advokátem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou.*“. Pro zapsání do tohoto seznamu musí advokát kumulativně splnit následující podmínky taxativně vymezené v ustanovení § 5 zákona o advokacii. Advokát musí být plně způsobilý k právnímu jednání, musí mít úplné vysokoškolské vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu, musí absolvovat alespoň tříletou praxi advokátního koncipienta.

⁸ Tento Etický kodex advokátů Evropské unie byl původně přijat na plenárním zasedání CCBE 28. října 1988 a následně byl novelizován během plenárních zasedání CCBE 28. listopadu 1998, 6. prosince 2002 a 19. května 2006. Součástí Kodexu je důvodová zpráva, která byla aktualizována na plenárním zasedání CCBE 19. května 2006.

Ohledně této podmínky se vyskytují se úvahy de lege ferenda, týkající se délky právní praxe advokátního koncipienta. Mnoho právních kapacit se přiklání k tomu, aby se délka nutné praxe prodloužila na 5 let, čemuž svědčí i legislativní záměry a již platná právní úprava této problematiky v okolních zemích, například v Rakousku je povinná praxe advokátního koncipienta alespoň pětiletá⁹. Dle mého názoru, je povinná tříletá praxe zcela dostatečná, spíše než na její délku by se zákonodárce měl zaměřit na úpravu jejího povinného obsahu tak, aby koncipient získal praxi ve všech odvětvích práva a ne jen v tom odvětví práva, kterému se věnuje advokátní kancelář, v níž koncipientskou praxi koncipient absolvuje.

Další podmínkou pro zapsání do seznamu advokátů je bezúhonnost uchazeče, která se ale ve smyslu zákona o advokacii vykládá širěji. Nestačí tedy pouze předložení čistého výpisu z rejstříku trestů, ale v souladu s konstantní judikaturou¹⁰ se posuzují rovněž morální, občanské i profesní aspekty žadatele, tak, aby bylo stvrzeno, že se uchazeč bude při výkonu advokacie chovat čestně, svědomitě a nebude snižovat vážnost a důstojnost advokátního stavu.¹¹ Uchazeči o zapsání do seznamu advokátů nesmí být uloženo kárné opatření vyškrcnutí ze seznamu advokátů a v případě, že takové uloženo bylo, lze uchazeče zapsat pouze v případě, hledí-li se na žadatele jako by toto opatření uloženo nebylo. Uchazeč nesmí být v pracovním nebo služebním poměru mimo advokacii, tato podmínka souvisí s nezávislostí advokacie a zároveň slouží jako požadavek, aby se advokát věnoval své činnosti s náležitou péčí. Konečně podmínkou pro zapsání do seznamu advokátů je úspěšné složení advokátní zkoušky a zaplacení poplatku Komoře.

Po splnění shora uvedených podmínek je třeba aby uchazeč o zapsání do seznamu advokátů složil slib do rukou předsedy České advokátní komory (dále jen „Komora“), a to v tomto ve znění: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít*

⁹ Ustanovení § 2 Rechtsanwaltsordnung (RAO) RGBI. Nr. 96/1868, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 1993, sp. zn.7 CDo 14/92.

¹¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, Martin VYCHOPĚŇ, Ladislav KRYM a Aleš PEJCHAL. *Zákon o advokacii: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN .isbn9788071792482, s. 40.

právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.“¹²

Z uvedených podmínek je zřejmé, že apelují jak na morální, osobnostní tak odborné aspekty konkrétního žadatele o zápis do seznamu advokátů. V případě, že jim plně vyhoví je do tohoto seznamu Komorou zapsán a stává se tak advokátem ve smyslu § 4 zákona o advokacii. Nejpozději do jednoho týdne od zapsání je pak Komora povinna vydat osvědčení o zápisu do seznamu advokátů současně s identifikačním průkazem advokáta.

Se vstupem České republiky do Evropské unie a obecně v důsledku rostoucí míry globalizace v posledních desetiletích, se musí adekvátně přizpůsobovat i trh právních služeb, kam výkon advokacie bezpochyby spadá. Český právní řád tak zohledňuje tři základní skupiny advokátů a to tuzemské, evropské a zahraniční. Základem právní úpravy je směrnice Rady Evropského hospodářského společenství ze dne 22. 3. 1977, č. 77/249/EHS, o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů a dále směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. 2. 1998, č. 98/5/ES, o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace.

1.2.2 Evropský advokát

Evropský advokát musí být příslušníkem členského státu Evropské unie, smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru či Švýcarské konfederace. Současně musí být v takovém domovském státě usazen a mít oprávnění poskytovat právní služby. V České republice pak evropský advokát poskytuje právní služby na základě ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) zákona o advokacii ve spojení s ustanovení § 35f a násl. zákona o advokacii buď jako tzv. hostující evropský advokát a nebo jako tzv. usazený evropský advokát. Usazený evropský advokát na území České republiky následně poskytuje právní služby trvale a systematicky. Při splnění zákonných podmínek¹³ je zapsán do seznamu evropských advokátů jenž je veden Komorou, nejedná se však a totožný seznam ve kterém jsou vedení tuzemští advokáti. Usazený evropský advokát může být

¹² Ustanovení § 5 odst. 1 písm. j zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Ustanovení § 35 m zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

členem sdružení advokátů či společníkem „advokátní“ obchodní společnosti a má také právo se účastnit sněmu Komory a volit její členy či být volen do jejích orgánů, zároveň se na něj přiměřeně vztahují ustanovení zákona o advokacii a stavovské předpisy. Usazený evropský advokát může být zastoupen jiným advokátem či advokátním koncipientem.¹⁴ Hostující evropský advokát pak poskytuje na území České republiky právní služby především příležitostně a náhodně. Hostující evropský advokát nemůže být dále členem sdružení advokátů či společníkem „advokátní“ obchodní společnosti, účastnit se sněmu Komory a volit její členy či být volen do jejích orgánů. Na rozdíl od usazeného evropského advokáta není oprávněn činit prohlášení o pravosti podpisů či sepisovat smlouvy týkajících se nemovitosti. V případě, že bez podstatnějšího prodlení poskytuje právní služby po dobu delší jednoho měsíce, má povinnost Komoře oznámit adresu místa na území České republiky určeného pro doručování. Hostující evropský advokát je v případě poskytování právní služby spočívající v zastupování v řízení před soudem či jinými orgány, a to včetně obhajoby v trestním řízení, povinen ustanovit advokáta jakožto zmocněnce pro doručování písemností.¹⁵

1.2.3 Zahraniční advokát

Do poslední skupiny pak můžeme zařadit tzv. zahraniční advokáty, zákon o advokacii výslovně tento pojem nikterak nedefinuje. Zahraniční advokát vykonává právní služby na základě ustanovení § 5a zákona o advokacii. Komora zapíše žadatele do seznamu advokátů v případě, že splní zákonem vymezené podmínky¹⁶ a současně prokáže, že je oprávněn poskytovat právní služby v jiném státě za podmínek stanovených tímto zákonem a složí uznávací advokátní zkoušku¹⁷. Cílem uznávací zkoušky je zejména ověřit základní znalosti žadatele týkající se právního řádu České republiky a současně i vědomosti ohledně právních předpisů o poskytování právních služeb, a to včetně předpisů

¹⁴ Ustanovení § 35l - § 35n zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Česká advokátní komora, *Jaké podmínky musí splnit evropský advokát, aby mohl poskytovat právní služby v České republice jako evropský hostující advokát?* | Úvodní stránka | Česká advokátní komora [online]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6601>.

¹⁶ Ustanovení § 5a odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Tamtéž.

stavovských.¹⁸ Zahraniční advokát je oprávněn poskytovat právní služby pouze v oblasti práva státu, ve kterém získal oprávnění k poskytování právních služeb a zároveň v oblasti mezinárodního práva.¹⁹

1.3 Klient

Pojem klient není v českém právu nijak definován. Obecně jím ve světle této práce rozumíme subjekt právního vztahu mezi ním a advokátem, jemuž je ze strany advokáta poskytována právní pomoc. Může se jednat jak o osobu fyzickou tak právnickou, klientem ale může být i stát jako osoba *sui generis*²⁰. V zásadě je nutné pouze to, aby osoba byla právní osobností, tedy měla způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti ve smyslu ustanovení § 15 NOZ, plná způsobilost k právním jednáním však nutností není. V praxi se často setkáváme se situacemi, kdy na straně klienta stojí fyzická osoba, již byla například v důsledku duševní choroby omezena svéprávnost a jedná za ní ve smyslu ustanovení § 61 a násl. NOZ opatrovník. Ten na základě ustanovení soudem jedná jejím jménem, avšak práva a povinnosti plynoucí z takto vzniklého vztahu zavazují přímo zastoupeného. Klientem bude tedy v takovém případě osoba zastoupená, a to bez ohledu na její způsobilost k právním úkonům či duševní stav.

1.4 Vztah advokáta a klienta

1.4.1 Vznik právního vztahu „advokát a klient“

Právní vztah advokáta a klienta může vzniknout třemi základními způsoby, které budou níže ve stručnosti přiblíženy. Úvodem je vhodné podotknout, že klient je při volbě svého advokáta zcela svobodný a advokáta si tak může zvolit na základě svého vlastního přesvědčení. Důležitým aspektem pro vznik vztahu mezi advokátem a klientem je vzájemná důvěra, při výběru advokáta bude hrát značnou roli také jeho odborná kvalifikace, cena poskytovaných služeb, renomé, dosavadní zkušenosti apod. Orgán, který následně dané řízení vede, musí zpravidla takovou volbu advokáta respektovat.²¹

¹⁸ MAUR, Jakub. *Výkon advokátní praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-680-1, str. 59.

¹⁹ Ustanovení § 5a odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Ustanovení § 21 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 04.05.2011, č. j. 1 As 27/2011.

Nejčastější způsob vzniku je na základě uzavření smlouvy o poskytování právních služeb mezi advokátem a klientem. V případě, že se klientovi takovou smlouvu uzavřít nepodaří, může se obrátit na Komoru, která mu advokáta určí. Tato problematika bude rozebrána podrobněji v příslušné kapitole. Advokát může být ale klientovi ustanoven i rozhodnutím soudu. Obsah vztahu mezi advokátem a klientem je pak bez ohledu na způsob jeho vzniku v podstatě totožný, jelikož vychází zejména ze zákona o advokacii, jenž upravuje vzájemná práva a povinnosti advokáta a klienta. Advokát dále musí ve věcech v nichž byl ustanoven soudem či určen Komorou postupovat se stejnou svědomitostí a péčí, jako ve věcech ostatních klientů.²² V souvislosti s porušením této povinnosti byl kárně vinným shledán advokát, který se ani po opakovaných žádostech neseťkal se svou klientkou, jež mu byla určena Komorou a jednal s ní pouze prostřednictvím své zaměstnankyně.²³

Je třeba podotknout, že tyto tři způsoby vzniku vztahu mezi advokátem a klientem jsou vůči sobě subsidiární. Přednost má vždy vznik na základě svobodné volby klienta, teprve v případě, že si osoba, u níž je dán důvod nutné obhajoby či povinného zastoupení advokáta smluvně nezajistí, je jí advokát ustanoven soudem či určen Komorou. Tím ale není právo na svobodnou volbu advokáta, stanovené v ustanovení § 2a zákona o advokacii, nijak narušeno, jelikož klientovi zůstává možnost si dle příslušných procesních předpisů, nebo dle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o advokacii, svobodně zvolit advokáta i po tom, co mu byl ustanoven či určen. S takovou svobodnou volbou musí samozřejmě souhlasit i konkrétní advokát a následně dojde k uzavření smlouvy o poskytování právních služeb.²⁴

1.4.1.1 Vznik na základě uzavření smlouvy o poskytování právních služeb

Jak již bylo uvedeno výše, tento způsob vzniku vztahu mezi advokátem a klientem je nejčastější a nejpreferovanější, jelikož reflektuje základní zásadu občanského práva – autonomii vůle. Smlouva o poskytování právních služeb, nebo též pomoci, je dvoustranné právní jednání závislé na svobodné vůli obou

²² Ustanovení čl. 6 odst. 2 Etického kodexu.

²³ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 3. června 2005, sp. zn. K 91/04.

²⁴ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, Martin VYCHOPENĚ, Ladislav KRYM a Aleš PEJCHAL. *Zákon o advokacii: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN .isbn9788071792482, s. 29.

subjektů budoucího právního vztahu. Jedná se o tzv. nepojmenovanou smlouvu ve smyslu ustanovení § 1746 odst. 2 NOZ, lat. *contractus inominatus*, to znamená, že není zákonem nijak zvláště upravena, svým obsahem však nesmí odporovat obsahu či účelu NOZ. Smlouva může být uzavřena jak ve formě ústní, tak písemné, její podstatnou náležitostí je pak rozsah a forma poskytování právních služeb, zpravidla ale bude obsahovat i celou řadu dalších ujednání týkajících se zejména výše odměny advokáta, náhrady hotových výdajů, hrazení záloh či soudních poplatků a jiných výloh klientem, nebo také ujednání o plné moci, na základě níž pak advokát jedná jménem klienta a činí za něj právní úkony, nicméně tato musí mít obligatorně písemnou formu. V plné moci je zpravidla vymezena konkrétní věc, v níž je advokát zmocněn za klienta jednat, současně s tím musí být vymezen i rozsah v jakém je advokát oprávněn svého klienta v dané věci zastupovat. V případě, kdy advokát jednal jménem klienta přesto, že neměl plnou moc v písemném vyhotovení k dispozici, je možné vadu takového jednání zpětně zhojit.²⁵

1.4.1.2 Vznik na základě ustanovení soudem

Další možností, jak může vztah advokáta a klienta vzniknout, je rozhodnutím soudu. Ustanovení advokáta soudem se řídí právní úpravou v závislosti na tom, zda je advokát ustanovován v trestním, občanskoprávním či správním řízení, je tedy nutné rozlišovat právní úpravu obsaženou v TrŘ, OSŘ či SŘS.

Obecně však lze shrnout, že pro ustanovení advokáta musí být splněny konkrétní podmínky, příkladem lze uvést případy nutné obhajoby v trestním řízení či případy, kdy klient splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků dle ustanovení § 138 OSŘ, nebo kvůli fyzickému či psychickému stavu klienta uzná soud za vhodné, že je v jeho zájmu, aby byl zastoupen advokátem. Advokát bude klientovi ustanoven rovněž v řízení nebo jeho části, ve které se uplatňuje princip

²⁵ Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96 dovodil: „*Plná moc je jen listinou osvědčující uzavření dohody o plné moci; jestliže ten, kdo vystupoval v občanském soudním řízení jako zástupce účastníka, aniž by se prokázal plnou mocí, tuto předloží dodatečně ve lhůtě určené soudem, je tím nedostatek průkazu k zastoupení zhojen a jsou tak schváleny i ty úkony učiněné v řízení zástupcem účastníka, k nimž došlo před podpisem plné moci.*“.

advokátního přímusu, tedy povinného zastoupení advokátem. Typicky tomu bude tak například v řízení před Ústavním soudem České republiky.

Ustanovení soudem není advokát oprávněn odmítnout, a to ani v případě jeho pracovního zaneprázdnění.²⁶ Advokát je oprávněn ustanovení soudem odmítnout pouze jsou-li dány důvody vymezené v ustanovení § 19 zákona o advokacii.

1.4.1.3 Vznik na základě určení Komorou

V případech, kdy klient nespĺňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem a nemůže se domoci poskytnutí právních služeb, jelikož je ze strany advokátů opakovaně odmítán²⁷, například z důvodů jejich specifického zaměření či zaneprázdnění, může klient požádat Komoru o určení advokáta podáním včasné žádosti.

Komora následně klientovi určí advokáta ze seznamu advokátů, který vede. Konkrétní podmínky poskytování právní služby, zejména předmět a rozsah právních služeb, pak budou specifikovány v rámci rozhodnutí Komory o určení advokáta. V rozhodnutí může být také stanoveno, že právní pomoc bude poskytnuta za sníženou odměnu či bezplatně, to ale pouze v těch případech, kdy klient Komore doloží, že to jeho majetkové poměry odůvodňují.²⁸

Takto určený advokát může poskytnutí právní služby odmítnout, ale pouze z důvodů uvedených v ustanovení § 19 zákona o advokacii a také v případě, kdy jde o zneužití práva či zjevné bezdůvodné uplatňování či bránění práva.²⁹

Komora může určení advokáta dle § 18c odst. 7 zrušit, Ústavní soud však ve svém nálezu uvádí, že *„samotné sdělení ČAK o zrušení předchozího určení advokátem není právní skutečností, jež by sama o sobě působila zánik zastoupení, jakož i zánik smlouvy o poskytování právní pomoci. Pokud určení podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii zakládá pro advokáta ve vztahu ke klientovi kontrakční*

²⁶ Tak ostatně dovedl i Krajský soud v Hradci Králové ve svém usnesení ze dne 1. 8. 2000, sp. zn. 25 Co 318/2000.

²⁷ Ustanovení § 18c odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ ČÁP, Petr. § 18 [Určení Komorou]. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPEN, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. Zákon o advokacii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 114.

²⁹ § 18c odst. 5 zoa

*povinnost k uzavření smlouvy o poskytování právní pomoci, zrušení takového určení zakládá pouze titul k odstoupení od smlouvy a k výpovědi udělené plné moci; jinak řečeno neruší tuto smlouvu samotnou ani tím neruší existující zastoupení“.*³⁰

1.4.2 Zánik právní vztahu „advokát a klient“

Vzhledem k hlavnímu tématu této práce, tedy vzájemným právům a povinnostem advokáta a klienta, považuji za vhodné zmínit se o zániku právního vztahu mezi advokátem a klientem. V tomto okamžiku totiž advokátovi vzniká celá řada povinností, jejichž účelem je ochrana zájmů klienta, tyto budou podrobněji rozebrány v kapitole věnující se povinnostem advokáta. Okamžikem ukončení právního vztahu vznikají určité povinnosti rovněž i klientovi.³¹

1.4.2.1 Zánik v důsledku vypovězení smlouvy o poskytování právních služeb

Vztah mezi advokátem a klientem může být ukončen vypovězením smlouvy o poskytování právních služeb advokátem i klientem. Klient je oprávněn takovou smlouvu vypovědět kdykoliv, a to i bez udání důvodů. Rovněž advokát je oprávněn smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět, může tak učinit pouze na základě důvodů taxativně vymezených v ustanovení § 20 odst. 1 – odst. 3 zákona o advokacii. Jde zejména o situace, kdy je vážně narušena důvěra mezi ním a klientem, klient v dostatečné míře neposkytuje advokátovi součinnost, nesložil-li bez vážného důvodu dohodnutou zálohu na odměnu advokáta či trvá-li i přes poučení advokáta na postupu ve věci, který je v rozporu s právními nebo stavovskými předpisy.

Vztah bude ukončen dnem, kdy bude výpověď doručena druhé straně, v případě, že je ve smlouvě o poskytování právních služeb sjednána výpovědní doba, bude vztah ukončen uplynutím této doby. Výpovědní doba však dle právní úpravy nesmí být delší než tři měsíce. Problematika vypovězení smlouvy o poskytování právních služeb bude dále rozebrána v kapitole zabývající se vzájemnými právy a povinnostmi advokáta a klienta.

³⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 18.07.2005, IV. ÚS 405/04

³¹ Jedná se zejména o povinnost uhradit advokátovi odměnu za poskytnuté právní služby.

1.4.2.2 Zánik v důsledku splnění

Nejčastějším způsobem zániku právního vztahu mezi advokátem a klientem je ukončení vztahu na základě splnění závazku. Právní poměr je tedy skončen poskytnutím sjednané právní služby, tou může být například sepsání smlouvy či pravomocné skončení konkrétního řízení.

1.4.2.3 Zánik v důsledku právní události

Právní poměr mezi advokátem a klientem může být ukončen rovněž v důsledku nastalé právní události. V této souvislosti lze zmínit ukončení právního vztahu uplynutím sjednané doby, které však v praxi není příliš obvyklé. Obvyklejší právní událostí, na základě níž právní vztah zanikne, bude zánik právnické osoby případně smrt fyzické osoby. V případě úmrtí advokáta bude tento ze seznamu advokátů vyškrtnut ke dni úmrtí. Obdobně tomu bude i v případě, kdy je advokát prohlášen za mrtvého.³² Pro úplnost je vhodné dodat, že představenstvo Komory ve svém stanovisku³³ vyslovilo názor, že v případě smrti advokáta se klientské spisy nestávají předmětem dědického řízení a nejsou tedy majetkem advokáta. V souvislosti s ochranou zájmů klienta by tak tyto měly být poskytnuty případnému nástupci zemřelého advokáta.

Překážkou, v jejímž důsledku advokát nemůže nadále poskytovat právní služby, je například vyškrtnutí ze seznamu advokátů. K tomu obligatorně dojde v případě, že jsou naplněny předpoklady taxativně vymezené v ustanovení § 7b a ustanovení § 8 zákona o advokacii, příkladem je možno uvést pravomocné odsouzení advokáta za úmyslný trestný čin či porušení povinnosti advokáta být pojištěn.

³² Ustanovení § 7b odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

³³ Stanovisko představenstva České advokátní komory k problematice klientských spisů vedených advokátem, který zemřel, ze dne 12. 9. 2006.

2 Vývoj právní úpravy

Pro srozumitelnost a úplnost této práce, jež je zaměřena především na práva a povinnosti advokáta a klienta na území České republiky, považuji za nutné zmínit současně i historický vývoj advokacie jako takové včetně vývoje právní úpravy. Právo je bezpochyby oborem, který se neustále vyvíjí a proměňuje v průběhu času. Současně s jeho přirozeným vývojem se pak mění i jeho pojetí, samotná aplikace a s tím spojený vznik a rozdělení určitých pravomocí v souvislosti s jednotlivými právními profesemi. Historii práva, včetně vývoje advokacie, by z důvodu její rozsáhlosti bylo možné věnovat celou knihu, hlavní téma této práce je však jiné, a tak zmíním pouze nejdůležitější fakta. Pro větší přehlednost pak bude tato kapitola členěna do jednotlivých podkapitol.

2.1 Vývoj advokacie včetně právní úpravy do roku 1848

Advokacie se na našem území nejprve rozvíjela převážně v materiální podobě, ostatně stejně tomu tak bylo i ve většině evropských zemí. Právní pomoci byla poskytována téměř kýmkoliv, nebyly totiž stanoveny podmínky, jež musely být splněny pro řádnou kvalifikaci osob poskytujících právní služby. S rozvojem univerzit pak v průběhu středověku zaznamenáváme přechod k formální podobě advokacie, kdy právní služby poskytuje výhradně ten, kdo konkrétní podmínky splňuje.³⁴ Takové pojetí v dnešním světě naprosto převládá.

Ve středověku byl nejrozšířenější institut tzv. *řečníků*, ti fungovali jako poradci klienta, informovali ho o procesním postupu, činili určité úkony, užiteční byli klientovi především v rámci přísah a stejně jako dnešní advokáti měli právo na mzdu. Existovaly ale i další instituty jako byli tzv. *páni z lavic*, jejichž hlavním úkolem bylo procesně poučit účastníka soudního řízení, či tzv. *poručník pře*. První zmínky o advokacii jakožto povolání pak nalezneme v pramenech pocházejících ze 14. století.³⁵ Například *Řád Ondřeje z Dubé*, pocházející z tohoto období, stanovil, že osobě, jež si řečníka nemohla sama zajistit, bude tento přidělen, pokud si o něj výslovně požádá. Povinnostmi a podmínkami, které byly na řečníky kladeny, se zabýval dále např. Koldínův zákoník publikovaný jako *Práva městská*

³⁴ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. ISBN isbn80-7082-398-4, str. 16.

³⁵ Podrobněji SCHELLOVÁ, Ilona. *Advokacie*. 1. vyd. Zlín, 1994, str. 6.

království českého, z roku 1579, stanovil například to, že řečník musí být muž čestný a poctivý, musí projevovat respekt vůči soudu i protistraně, nesmí zbytečně prodlužovat soudní pře, neměl by si brát příliš mnoho klientů, musí převzít věci ex offio týkající se zejména vdov, sirotků a chudých lidí, současně mu ale přiznává právo na spravedlivou odměnu za svou práci.

Postupem času docházelo k větší formalizaci této profese, a to například i vydáním *Zemského zřízení* z roku 1530. Na vykonávání profese advokáta respektive řečníka začaly být postupně kladeny větší nároky. Zakotvila se povinnost řečnické přísahy, v platnost vešel zákaz ročních paušálů a současně byl na zájemce kladen požadavek, aby právo skutečně ovládali. Tento trend pak v roce 1615 završilo Usnesení generálního sněmu, na které se zpětně hledí jako na první advokátní řád. Toto Usnesení zavedlo konkrétní pravidla pro poskytování právních služeb a současně zavedlo také princip numerus clausus, bylo stanoveno 25 řečníků, kteří pak dále schvalovali ostatní zájemce, stanovilo princip registrace, obsahovalo ale také i postihy pro ty, kdo tuto profesi vykonávali neoprávněně, tedy nebyli konkrétními řečníky schválení a řádně zaregistrováni.³⁶

Ve formalizování úpravy advokacie se pokračovalo i nadále. Obnovené zřízení zemské v roce 1627 zakotvilo princip písemnosti řízení namísto dosavadního principu ústnosti. V souvislosti s touto změnou pak v podstatě zaniká institut tzv. *řečníka*.³⁷ Mezi další změny patří například povinné zastoupení klienta před soudem či zavedení pojmů „advokát“ a „prokurátor“. Novelizace Obnoveného zřízení zemského z roku 1652 nazývána jako Deklaratoria pak zakotvila další podmínku pro výkon advokátské profese, a sice vysokoškolské vzdělání.

Podstatný posun ve formálním pojetí advokacie představoval rovněž Josefinský soudní řád z roku 1781, jímž byl utvrzen princip numerus clausus a také stanovena povinnost advokáta absolvovat zkoušku po uplynutí praxe.³⁸ Za dovršení pojetí advokacie ve formálním smyslu lze pak považovat přijetí

³⁶ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 21.

³⁷ KUKLÍK, Jiří. *Advokát a klient – vzájemná práva a povinnosti*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Petr Smolík, Ph.D., str. 7.

³⁸ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 22-23.

provizorního advokátního řádu z roku 1849, jenž byl přijat císařským nařízením č. 364/1849 ř.z. Jedná se totiž o předpis, jenž se jako první zabýval výkonem advokacie komplexně. Zřídil advokátní komory, a to v Praze, Brně a Opavě, a tím advokátům svěřil jistou samosprávu, dále zrušil princip numerus clausus, upravoval také advokátní zkoušky, jmenování advokátů či postih advokáta v případě porušení jeho povinností.³⁹ Odpovědnost advokátů za porušení jejich povinností a sankce plynoucí z takového porušení, byly však upraveny až v roce 1872 Disciplinárním statutem. V roce 1869 byl tento „provizorní“ řád nahrazen obsáhlejší advokátním řádem z roku 1868, publikovaným jako zákon č. 96/1868 ř.z.. Upravoval přístup k povolání advokáta, jeho práva a povinnosti a dále např. disciplinární dohled nad advokáty i koncipienty, jenž vykonávaly příslušné komory. Zakotvil mnoho zásad, kterými se advokáti musí řídit i dnes, jedná se například o povinnost mlčenlivosti, právo nechat se zastoupit jiným advokátem, právo odepřít zastoupení či dát straně výpověď. Vzhledem ke kvalitě a zejména komplexnosti tohoto právního předpisu, byl účinný až do konce roku 1948.

2.2 Vývoj od roku 1918

Československá republika po svém vzniku v roce 1918 převzala na základě tzv. recipročního zákona⁴⁰ dosavadní legislativu Rakouska-Uherska. Převzetí se tedy týkalo rovněž advokátního řádu z roku 1868, který byl však v průběhu následujících let několikrát novelizován. Jako nejzásadnější novelu je možno uvést zákon č. 40/1922 Sb. z. a n., jelikož umožnil ženám vykonávat advokacii, dále také umožňoval výkon advokacie současně s výkonem ministerské funkce, což je z dnešního pohledu nemyslitelné.

Další důležitý okamžik pro advokacii nastal za období tzv. druhé republiky, kdy bylo mj. přijato vládní nařízení č. 284/1938 Sb. z. a n., o prozatímní úpravě některých otázek týkajících se advokacie. Výboru advokátní komory tím bylo umožněno odepřít zapsání do seznamu advokátů v případě, shledal-li by možné dotčení veřejného zájmu. Ve veřejném zájmu však v té době bylo zabránění zvýšení počtu advokátů, a tak byl de facto znovu zaveden princip

³⁹ BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2000. ISBN isbn80-902627-7-5, str. 34-37.

⁴⁰ Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění pozdějších předpisů.

numerus clausus. Toto nařízení současně zavedlo horní věkovou hranici pro výkon advokacie, která byla stanovena na 65 let. Advokacie vykonávaná na obsazeném sudetském území, byla v té době již plně podřízena právnímu řádu nacistického Německa.⁴¹

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939 byl právní řád silně ovlivněn právem nacistického Německa, to se projevilo kupříkladu přijetím vládního nařízení č. 136/1940 Sb. z. a n., o právním postavení židů ve veřejném životě, na jehož základě byli židé ze seznamu advokátů a seznamu kandidátů advokacie vymazáni. Židé nemohli mj. vykonávat obhajobu v trestních věcech, být advokáty či kandidáty advokacie, bylo jim ale umožněno vykonávat povolání tzv. židovského právního zástupce, těch byl však pouze omezený počet, který nesměl přesáhnout dvě procenta z celkového počtu zapsaných advokátů. Židovští právní zástupci pak mohli obstarávat pouze právní záležitosti týkající se židů či zařízení a organizací sledující zejména židovské zájmy.

Samosprávný charakter advokátní komory v Praze a Brně byl zachován spíše formálně a významnou roli hráli v této době němečtí advokáti začlenění do Říšské komory právních zástupců. Ti byli mj. připuštěni u zřízených německých soudů včetně všech správních orgánů v Protektorátu. Čeští advokáti pak byli k zastupování osob s německou národností připuštěni pouze výjimečně, a to na základě udělené výjimky, jež byla uvedena pouze 38 českým advokátům.⁴² Po útoku na říšského protektora Reinharda Heydricha, v souvislosti s vypjatou atmosférou, probíhaly i další zákroky proti české advokacii. V roce 1942 byla nařízením vlády č. 354/1942 SB. z. a n., stanovena pravomoc ministerstva spravedlnosti rozhodnout, zda bude proti politicky nespolehlivým advokátům vedeno řádné kárné řízení, či zda o kárném opatření rozhodne samo ministerstvo, taktéž mu byla udělena pravomoc advokáta či kandidáta advokacie dočasně či trvale vymazat ze seznamu advokátů resp. kandidátů advokacie.⁴³ V témže roce bylo taktéž zastaveno vydávání časopisu Česká advokacie.

⁴¹ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 46.

⁴² BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 48.

⁴³ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská

Období po skončení 2. světové války do únorového převratu se neslo ve znamení ozdravení advokacie, jež vykazovala značné známky poškození z dob války a Protektorátu. Početní stav advokátů byl na poměrně nízké úrovni, a to jak z důvodu odsunutí německých advokátů, tak z důvodu zahynutí a popravení mnoha českých advokátů v německých věznicích a koncentračních táborech. V roce 1946 tak byl přijat zákon č. 201/1946 Sb. z. a .n., o úpravě některých otázek týkajících se advokacie, který zkrátil délku právní praxe na 5 let a umožnil zápočet doby ve prospěch osob, jimž bylo v době nesvobody znemožněno vykonávat právní praxi. Zřídil také 2 advokátní komory se sídlem v Praze a Brně.⁴⁴

2.3 Vývoj od roku 1948

Po únorovém převratu v roce 1948, kdy se k moci dostala Komunistická strana Československa, se objevila snaha podřídit advokacii státní moci. To se projevilo například přijetím zákona č. 322/1948 Sb., na jehož základě byly zrušeny advokátní komory jakožto samosprávné orgány, a který stanovil, že advokacii lze vykonávat pouze v krajských sdruženích, což způsobilo úplný zánik soukromých advokátních kanceláří. Krajská sdružení advokátů sídlila zpravidla v budovách krajských soudů, dohled nad nimi vykonávalo Ústřední sdružení advokátů se sídlem v Praze, komplexní dohled nad výkonem advokacie měl pak ministr spravedlnosti, který mohl orgány Krajského či Ústředního sdružení advokátů z důvodu veřejného zájmu rozpustit, odvolat či zastavit jejich činnost. V důsledku rozsáhlých změn se počet aktivních advokátů na území Československé republiky podstatně snížil, mnozí po únoru 1948 emigrovali, část nechtěla vstoupit do Krajského sdružení advokátů a část do něj nebyla převzata, s některými advokáty se pak vedlo vykonstruované trestní řízení. Například pražský advokát Jiří Křížek byl v roce 1950 odsouzen v procesu s Miladou Horákovou a spol. k 22 letům vězení. Pro představu je na místě uvést, že v roce 1947 advokacii vykonávalo 2103 advokátů, tento počet se k roku 1951 však rapidně snížil, a to na pouhých 570 advokátů.⁴⁵

univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 49.

⁴⁴ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 50.

⁴⁵ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská

Další důležitý právní předpis, který výrazně zasáhl do organizační struktury, byl zákon č. 114/1951 Sb.. Na jeho základě byly totiž zřízeny advokátní poradny jakožto základní organizační jednotky. Jednalo se o pracovní kolektivy tvořené vedoucími, advokáty, advokátními koncipienty a dalšími spolupracovníky, které měly statut právnické osoby a kterým náležela odměna za úkony právní pomoci. Za případnou způsobenou škodu pak advokát a advokátní poradna odpovídali solidárně. Činnost advokátních poraden byla řízena Ústředím advokátních poraden, které sídlilo v Praze. Ustanovení § 13 obsahuje výčet podmínek pro výkon advokacie, patří mezi ně například minimálně dvouletá praxe, složení odborné zkoušky, právnické vzdělání, ale třeba i oddanost lidově demokratickému zřízení a členství v advokátní poradně. Ministr spravedlnosti měl však pravomoc uchazeči nesplnění těchto podmínek zčásti nebo zcela prominout. Advokátem se tak mohla stát i osoba, která neměla žádné odborné vzdělání, avšak byla tehdejšímu režimu zcela oddaná. Ministr spravedlnosti měl mj. právo změnit z důvodu obecného zájmu jakékoliv usnesení a opatření Ústředí advokátních poraden. To z mého pohledu advokacii značně diskreditovalo. Soukromá advokacie se postupně měnila na státem regulovanou a její vážnost a nezávislost krok za krokem upadala.

V souvislosti s vnitropolitickými změnami a přijetím nové socialistické Ústavy v roce 1960, která naznačovala změny v územním členění státu, byl schválen zákon č. 57/1963 Sb., který do struktury advokacie zasáhl znovu. Poskytování právní pomoci probíhalo i nadále v advokátních poradnách, byly však zbaveny právní subjektivity a fungovaly pouze jako pracovní kolektiv advokátů. Advokátní poradny mohly být pak na základě tohoto zákona nově specializovány na určitou agendu. Poradny byly zřízeny na úrovni okresů, v Praze pak v jednotlivých městských obvodech. Advokáti se sdružovali v Krajských sdruženích advokátů, v Praze pak v Městském sdružení advokátů, která na rozdíl od advokátních poraden právní subjektivitu měla. Výkon advokacie byl na celém státním území kontrolován Ústředím československé advokacie, v jehož čele stál předseda volený výborem Ústředí. Výbor rovněž určoval počty advokátů i advokátních koncipientů v jednotlivých krajích, platil tak princip numerus clausus. Nově byla dvouletá právní praxe zakončena závěrečným hodnocením

namísto odborné zkoušky. Ústředí mohlo i nadále prominout nesplnění některých podmínek stanovených pro výkon advokacie, například požadavek minimálně dvouleté právní praxe či právnického vzdělání, ministr spravedlnosti však mohl nově prominout pouze podmínku týkající se státního občanství.⁴⁶

V období normalizace byl jediným přijatým právním předpisem týkajícím se advokacie zákon č. 118/1975 Sb., jednalo se o velmi obsáhlý a zdánlivě nejdemokratičtější zákon týkající se advokacie po únorovém převratu. Organizační struktura advokacie nastavena zákonem z roku 1963 zůstala zachována, přizpůsobila se však federálnímu uspořádání Československé socialistické republiky a dále byly nově v rámci Ústředí československé advokacie zřízeny revizní a kárné komise. Ministr spravedlnosti neměl na základě tohoto zákona pravomoc zasahovat do personálních věcí advokátského stavu, ve kterých rozhodovalo v poslední instanci Ústředí československé advokacie. Jednotlivým orgánům však mohl podávat návrhy na přijetí usnesení či opatření, dále pak bylo s jeho předchozím souhlasem vydáváno usnesení týkající se počtu advokátů v Krajských respektive v Městském sdružení a advokátních poradnách. Ve své třetí části pak tento zákon detailně upravoval právní poměry advokátů a koncipientů. Nově byla požadovaná délka právní praxe prodloužena na 3 roky, z toho minimálně 2 roky musely být absolvovány v advokacii. Ústředí československé advokacie však mělo pravomoc délku této praxe moderovat, mělo rovněž pravomoc uznat odbornou justiční či jinou odbornou právní zkoušku za zkoušku advokátní. Mezi práva a povinnosti advokátů, které byly stanoveny v první části zákona, patřila například povinnost přispívat k propagaci právního řádu a k dodržování pravidel socialistického soužití, hájit svědomitě a důsledně zájmy zastoupeného, poskytovat právní pomoc účelně a hospodárně či zachovávat povinnost mlčenlivosti. Čtvrtá část zákona pak upravovala kárnou odpovědnost advokáta. Kárná provinění se rozlišovala na základě toho, zda byla porušena povinnost advokáta či pracovněprávní předpis. V první instanci probíhalo kárné řízení před kárnou komisí složenou ze tříčlenného senátu, řízení ve druhé instanci

⁴⁶ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 64.

pak prováděl výbor Ústředí československé advokacie. Mezi kárná opatření patřila důtka, veřejná důtka a snížení odměny až o 10 % na dobu až tří let.⁴⁷

Závěrem lze shrnout, že období od roku 1948 do roku 1989 lze vnímat z mnoha výše uvedených důvodů jako stinný úsek vývoje advokacie. Ti, kdo se však i navzdory principu numerus clausus advokáty stali, měli dle mého názoru možnost nalézt mezi advokáty své vzory, kteří se i přes nehostinnost doby drželi základních principů advokacie tak, jak je známe dnes.

2.4 Vývoj po roce 1989

V souvislosti se změnou politické moci po listopadu 1989 a navrácením demokratických hodnot a principů do společnosti se razantně měnil i právní řád. To se samozřejmě dotklo i právních norem týkajících se advokacie, nové právní předpisy byly často inspirovány těmi z dob první republiky. Je třeba zmínit, že advokáti byli v té době výraznými hybateli probíhajících procesů, mnozí z nich se zapojovali do činnosti Občanského fóra a poskytovali právní rady. První polistopadovou ministryní spravedlnosti se stala advokátka JUDr. Dagmar Burešová, jejím náměstkem pak advokát JUDr. Jiří Balašík. Předsedou Nejvyššího soudu ČR byl pak jmenován advokát JUDr. Otakar Motejl, který se mj. stal v roce 2000 prvním veřejným ochráncem práv.

Advokacie v českých zemích čítala v roce 1989 pouze 826 advokátů a advokátních koncipientů. Na druhé straně stál poměrně velký počet komerčních právníků, kteří měli zájem na tom stát se advokáty. Advokacie však v té době tomuto názoru otevřena příliš nebyla, v důsledku čehož podnikoví a jiní právníci založili Unii podnikových právníků. Advokáti byli oprávněni poskytovat právní pomoc provozovanou ve formě nezávislého povolání, a to zpravidla za úplatu⁴⁸. Komerční právníci pak byli oprávněni poskytovat právní pomoc klientům v souvislosti s jejich podnikatelskou činností a zaměřeni byli tak především na právo obchodní. Ve světle těchto událostí byl přijat zákon č. 128/1990 Sb., o advokacii, na jehož přípravě se podíleli samotní advokáti i advokátní koncipienti a zákon č. 209/1990 Sb., o komerčních právnících a právní pomoci jimi

⁴⁷ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 67.

⁴⁸ Ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

poskytované. Oba nabyly účinnosti 1. července 1990 a vymezily základní organizační strukturu České advokátní komory a Komory komerčních právníků. Společným právním předpisem pro obě profese pak byla vyhláška č. 270/1990 Sb., o odměnách advokátů a komerčních právníků za poskytování právní pomoci.

49

Po roce 1994 se rivalita mezi advokáty a komerčními právníky postupně zmenšovala a začala převládat shoda na sloučení komor. Obě komory tak v následujících letech činily kroky směřující k přípravě a přijetí nového zákona o advokacii. Zákon č. 85/1996 Sb., byl přijat až 3 roky poté, co byl připraven jeho návrh v paragrafovém znění, účinnosti nabyt dne 1. července 1996, téhož dne se ze zákona z dosavadních komerčních právníků stali advokáti. Na konci téhož roku se konal sněm České advokátní komory, kde byly zvoleny nové orgány komory, jednalo se o návrat podmínek pro výkon advokacie jako nezávislého povolání, tak jak byly nastaveny v první republice a nová právní úprava tak byla na úrovni vyspělých západních zemí.

2.5 Možný vývoj do budoucna

Vývoj advokacie a právní úpravy jí se týkající bude bezpochyby ovlivněn mnoha faktory. Jedním z nejzásadnějších bude dle mého názoru rozvoj moderních technologií, vliv bude mít ale rovněž demografický vývoj, hospodářské a politické změny včetně změn v samotné právní úpravě. V souvislosti s vývojem společnosti se mění i právní řád a reaguje tak na aktuální názorové postoje ve společnosti, otvírají se tím i nové oblasti práva, ve kterých mají advokáti příležitost se uplatnit, jedná se například o kybernetickou bezpečnost, právo na digitální obsah či ochranu osobních údajů. Kromě změn v českém právním řádu se musí advokáti zabývat i změnami právních předpisů na úrovni evropského a mezinárodního práva, je tak třeba, aby se advokát neustále vzdělával a zlepšoval své právní znalosti a dovednosti, velkým pomocníkem však v tomto smyslu mohou být mnohé systémy automaticky upozorňující na změny v platné legislativě.

V souvislosti s globalizací, růstem světové populace a zvyšováním úrovně životního standartu se může zvýšit i poptávka po právních službách. Ta bude

⁴⁹ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň. Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-7082-398-4, str. 72-74.

citelná zejména v rozvojových zemích, což přináší mnoho příležitostí zejména pro advokáty a advokátní kanceláře, které se specializují na mezinárodní právo a mají přeshraniční působnost.

Jak již bylo uvedeno výše, nejzásadnější vliv na vývoj advokacie a její právní úpravu bude mít dle mého názoru rozvoj nových technologií, jedná se například o vývoj umělé inteligence, digitalizaci či automatizaci práce.

Nástroje jako například blockchain, chatbot nebo jiné automatizované systémy mohou advokátům nejen ušetřit mnoho práce, ale umožnit rovněž kvalitnější a levnější poskytování právní pomoci. Mnohé automatizované informační právní systémy jsou již dnes hojně využívány, jedná se například o programy Aspi, Beck-online či Codexis. Výše zmíněné nástroje mohou pro advokáty zpracovávat rešerše, tvořit jednoduchá právní podání či dokonce vytvářet jednodušší smlouvy na základě zadaných údajů. Současně také advokátům umožňují nové formy komunikace s klientem, například pomocí videokonferencí, které se dnes již v praxi běžně využívají.⁵⁰ V posledních letech se mění i očekávání klientů, týkající se poskytování právní pomoci. Mnozí dnes vyžadují možnost on-line konzultací z důvodu úspory času, či rychlejší reakce ze strany advokátů.⁵¹ V době, kdy se konkurence mezi advokáty neustále zvyšuje, budou mít výhodu bezpochyby ti advokáti, kteří své služby těmto požadavkům přizpůsobí. Už nyní můžeme sledovat, že mnoho advokátních kanceláří nabízí na svých webových stránkách možnost chatu, tedy způsobu rychlejší komunikace s klientem, kdy není potřeba domlouvat si osobní setkání několik dní či dokonce týdnů předem.⁵²

Nové technologie se dají velmi dobře využít i v oblasti přípravy a vzdělávání advokátů a advokátních koncipientů. Dle mého názoru je třeba,

⁵⁰ LAWYER MONTHLY. Legal Tech: *Opportunities and Challenges for the Legal Profession*, [online], [cit. 2022-02-21], Dostupné z: <https://www.lawyer-monthly.com/2018/11/legal-tech-opportunities-and-challenges-for-the-legal-profession/>.

⁵¹ American Bar Association. (2018). *Technology and the Future of the Legal Profession*. [online], [cit. 2022-02-21], Dostupné z: https://www.americanbar.org/groups/law_practice/publications/techreport/2018/.

⁵² Thomson Reuters. (2019). *The Evolving Role of Lawyers in an AI World*. [online], [cit. 2022-02-21], Dostupné z: <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/the-evolving-role-of-lawyers-in-an-ai-world>.

přizpůsobit vzdělávání současným trendům a digitálním technologiím tak, aby byli absolventi připraveni je využívat i ve své praxi.

V posledních letech je patrná schopnost advokacie a advokátů reagovat na probíhající změny, zejména pak na zmíněný vývoj technologií. Poskytování právních služeb se v průběhu času přizpůsobuje aktuálním trendům a novým dostupným technologiím, což je dle mého názoru velmi přínosné jak pro advokáty, tak především pro jejich klienty.

Využívání nových technologií může pro advokáty i jejich klienty znamenat velkou časovou a mnohdy i finanční úsporu. Podstatné je si však uvědomit, že morální a etická odpovědnost vůči svým klientům a společnosti jako celku se na moderní technologie přenést nedá a zůstává tak stále na advokátovi. Lze tedy závěrem shrnout, že se advokáti, i kvůli své konkurenceschopnosti, budou muset přizpůsobit novým výzvám a příležitostem nastalým v důsledku technologického pokroku a společenských změn. Současně se však očekává, že advokát bude mít stále tu nejdůležitější roli při poskytování právní pomoci a za užití moderních technologií při jejím poskytování bude nést odpovědnost zejména on sám. Role advokáta jako ochránce práv a zájmů svého klienta a společnosti jako celku je totiž dle mého názoru nezastupitelná.

3 Vzájemná práva a povinnosti

Tato kapitola je zaměřena na obsah vztahu mezi advokátem a klientem. Pro větší přehlednost je tématicky rozdělena do jednotlivých podkapitol.

3.1 Vybraná práva a povinnosti advokáta

Ve chvíli, kdy je advokát zapsán do seznamu advokátů, mu vzniká oprávnění vykonávat advokacii, současně mu však vzniká i řada povinností, které je možné rozdělit dle toho, vůči komu směřují, tedy zda se jedná o povinnosti vůči klientovi, České advokátní komoře či advokátnímu stavu. Pro účely této práce budou podrobněji rozebrány především vzájemná práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta. Povinnosti advokáta bychom však mohli rozlišovat i na základě toho, zda vyplývají přímo z právního řádu, zejména pak ze zákona o advokacii, který ve třetí hlavě shrnuje práva a povinnosti advokáta, či zda vyplývají ze stavovských předpisů, zejména pak z Etického kodexu, upraveny však mohou být i smlouvou o poskytování právních služeb, uzavřenou mezi advokátem a klientem.

Jak bylo již výše uvedeno, v souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii je pro advokáty závazný taktéž Evropský etický kodex a Charta základních principů evropské advokacie⁵³. Etické normy, které je advokát povinen dodržovat, jsou dotvářeny rovněž kárnou rozhodovací praxí.

S ohledem na odborné znalosti a postavení advokáta bude v právním vztahu mezi klientem a advokátem považován právě klient za stranu, která vyžaduje větší míru ochrany. Aby byla ochrana práv a oprávněných zájmů klienta zaručena, plyne advokátovi ze zákona a stavovských předpisů více povinností než práv.

Dodržováním všech těchto povinností se advokát vyvaruje následkům, které obecné právní předpisy předpokládají při jejich porušení (náhrada škody či trestní odpovědnost). Vyvaruje se rovněž sporu s klientem, protistranou, či případnému uložení kárného opatření.

⁵³ Charta byla přijata na plenárním zasedání CBBE dne 24. listopadu 2006 a obsahuje základní principy společné pro advokacii v rámci Evropy.

Z výše uvedeného vyplývá, že vztah mezi advokátem a klientem je typický synallagmatický vztah, kdy mají obě strany určitá práva a s nimi související povinnosti, v následujících kapitolách budou z důvodu omezeného rozsahu práce rozvedeny ty, které jsou dle mého názoru nejzásadnější.

3.1.1 Povinnost chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny

Za stěžejní povinnost advokáta ve vztahu mezi ním a klientem je možné považovat povinnost advokáta chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Právě pokyny klienta a ochrana jeho zájmů totiž budou určovat podobu právní služby a činnosti poskytované advokátem. Fakt, že se jedná o nejzásadnější povinnost advokáta, můžeme dovozovat i z toho, že ji zákonodárce ve třetí hlavě zákona o advokacii, zabývající se právy a povinnostmi advokátů, staví na první místo. Konkrétně je zakotvena v ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii, rovněž však plyne z čl. 6 odst. 1 Etického kodexu, kde je dále specifikováno, že oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta a dále i před jeho ohledem na jiné advokáty. Za advokátovy vlastní zájmy je třeba považovat zejména jeho zájmy ekonomické, právní, podnikatelské, osobní jakož i zájmy rodinné⁵⁴. Pro úplnost je třeba zmínit, že tato povinnost je zakotvena rovněž v ustanovení čl. 2.7 Evropského kodexu.

Za užití jazykového výkladu lze povinnost plynoucí z ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii rozlišit na tři dílčí povinnosti, a to; povinnost chránit práva a oprávněné zájmy klienta, povinnost prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a povinnost řídit se pokyny klienta. Povinnost advokáta činit úkony vedoucí k ochraně práv a oprávněných zájmů klienta vzniká až v okamžiku, kdy jsou práva a zájmy klienta ohroženy, lze ji tedy přiznat poměrně pasivní a nenápadnou povahu například při srovnání s povinností advokáta činit úkony vedoucí k prosazení práv a oprávněných zájmů klienta. Každý úkon advokáta totiž musí být činěný ve prospěch klienta a směřuje tedy k prosazení jeho práv a zájmů. Za práva klienta jsou pak považována jeho subjektivní práva chráněná objektivním právem, tedy oprávnění chovat se určitým způsobem. Za zájmy

⁵⁴ K tomu blíže např. ČERMÁK, K.: *Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky – Komentář*. Bulletin advokacie, 1996, zvl. č. 11/1996, [online], [cit. 2022-02-28], Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/176/BA_96_Z2.pdf.

klienta, které má advokát povinnost chránit a prosazovat, jsou považovány jakékoliv podnikatelské, ekonomické, rodinné ale i osobní zájmy klienta, a to v případě, že se jedná o zájmy oprávněné, tedy zájmy, které nejsou v rozporu s právními předpisy, dobrými mravy či veřejným pořádkem.⁵⁵

Proto, aby advokát splnil povinnost využívat důsledně všechny zákonné prostředky ve prospěch svého klienta, stanovenou v ustanovení § 16 odstavci 2 zákona o advokacii, je nutné, aby se v právním řádu náležitě orientoval, byl pečlivý a měl dostatečné odborné znalosti. Za určitou deklaraci dostatečných odborných znalostí advokáta je možné považovat úspěšné složení advokátní zkoušky, advokát se však v souvislosti s častou novelizací právních předpisů musí vzdělávat i následně, za neméně důležité je pak nutné považovat vlastní, praxí nabyté zkušenosti. Proto, aby mohl advokát poskytovat dostatečně odborně a pečlivě právní služby, je tak třeba na něj klást vysoké nároky týkající se neustálého vzdělávání. Obezřetný pak advokát musí být zejména ohledně procesních úkonů, s nimiž se pojí propadné lhůty tak, aby neohrozil práva a oprávněné zájmy svého klienta. Pečlivost advokáta spočívá i v jeho orientaci a znalosti soudního spisu v případě soudního řízení.

Neméně podstatnou povinností advokáta je však jeho povinnost řídit se pokyny klienta. Ta se bude totiž promítat do obou dříve zmíněných činností advokáta. Pokyny klienta vymezují podobu a současně i rozsah právní služby. Příkladem lze uvést situaci, kdy bude klient požadovat pouze poradu s advokátem, či si od něj vyžádá právní stanovisko týkající se konkrétní situace. Podoba poskytované právní služby však bude zcela odlišná v případě, kdy klient advokáta požádá o zastupování v dané věci a advokát tak bude na základě plné moci aktivně činit úkony jménem klienta vůči protistraně či soudu. Advokát se však nebude pokyny svého klienta řídit zcela bezvýjimečně. Pokyn klienta není povinen uposlechnout, respektive je povinen takový pokyn odmítnout, například

⁵⁵ K tomu blíže rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10.1.2007, sp. zn. 25 Cdo 2679/2006 „Jednou z povinností advokáta je postupovat tak, aby byly oprávněné zájmy klienta řádným způsobem chráněny a prosazovány, k čemuž je advokát povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky, které mohou sloužit zájmům klienta v právní záležitosti, jež je předmětem smlouvy mezi advokátem a klientem o poskytnutí právní služby, tj. jak prostředky procesně-právní povahy, tak povahy hmotněprávní, pokud není výslovně sjednáno, že se smlouva mezi advokátem a klientem vztahuje pouze na některé konkrétně vymezené úkony, nebo je tato povinnost vyloučena pozdějším výslovným pokynem klienta.“

v situaci, kdy je tento v rozporu se závaznými právními nebo stavovskými předpisy, které mají před pokyny klienta vždy přednost. Advokát klienta na takový rozpor upozorní, poučí jej o něm a v případě, že i přesto klient na takovém pokynu trvá, má advokát právo vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb, eventuálně zažádat soud nebo Komoru o zrušení ustanovení resp. určení. Jestliže by se advokát takovými pokyny řídil, porušoval by tím při výkonu své činnosti nejen právní normy ale výrazně by i poškozoval vážnost advokátního stavu.

Mohou nastat i situace, kdy pokyn klienta sice není v rozporu s právními či stavovskými předpisy, avšak dle advokáta není uplatnění konkrétního procesního kroku pro klienta vhodné z taktických či jiných důvodů. V takovém případě advokát klienta seznámí s důvody, pro které požadovaný krok nedoporučuje a jeví se mu jako neprospěšný, rovněž klienta seznámí s možnými následky takového kroku ve věci. Jestliže i přesto klient na svém pokynu trvá, lze v některých případech takovou situaci vyhodnotit jako podstatné narušení důvěry mezi advokátem a klientem, čímž advokátovi vznikne důvod pro vypovězení smlouvy o poskytování právních služeb či pro žádost soudu nebo Komoře o zrušení jeho ustanovení resp. určení. Advokát však nemusí vždy nabýt dojmu, že narušení důvěry mezi ním a klientem je natolik závažné, aby došlo k rozvázání jeho vztahu s klientem, v takových případech je pak povinen pokyn klienta respektovat, je však vhodné, aby zajistil potvrzení o tom, že klient na svém pokynu trvá i přes řádné poučení a informování o možných následcích takového pokynu.⁵⁶ V této souvislosti je vhodné zmínit rozhodnutí kárné komise, týkající se advokáta, který věděl o tom, že jeho klientka chce v dané věci podat odvolání. Advokát se však domníval, že odvolání by bylo neúspěšné, své klientce chtěl ušetřit finanční výdaje a o doručení rozsudku tak klientku neinformoval, v důsledku čehož marně uplynula lhůta pro podání odvolání. Kárný senát dospěl k závěru, že advokát porušil povinnost uloženou mu ustanovením § 16 odst. 1 zákona o advokacii a advokátovi uložil pokutu.⁵⁷

⁵⁶ ČÁP, Petr. § 16 [Pokyny klienta]. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPENĚ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. Zákon o advokacii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 107.

⁵⁷ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. K 138/04

V této souvislosti je třeba podotknout, že advokátovi je dále v ustanovení § 16 odst. 2 zákona o advokacii uložena povinnost jednat čestně a svědomitě. V řízení před soudy či jinými orgány tak advokát nemůže uvádět podvodné či lživé informace nebo navrhopvat takové důkazy, o nichž je mu toto známo. Advokát by tímto svým jednáním přiváděl soud či jiný orgán v omyl, snižoval by důstojnost advokátního stavu a současně také oslaboval důvěru klienta. Na tomto místě se hodí upozornit na rozhodnutí kárného senátu, který rozhodl tak, že advokát, který navrhl nařízení exekučního řízení a trval na jeho pokračování, se dopustil kárného provinění, když v návrhu jednoznačně uvedl, že povinný dlužnou částku neuhradil, přestože již oprávněnému byla zaplácena.⁵⁸

V této kapitole považuji za vhodné zmínit i související povinnost advokáta varovat klienta na zřejmý neúspěch v řízení, popřípadě v jeho pokračování například v řízení o odvolání či dovolání. Nejedná se o povinnost plynoucí z právní normy či stavovského předpisu, avšak je to jakási etická zásada advokáta, plynoucí z jeho povinnosti upřednostnit zájmy klienta před svými. Advokátovi se může v důsledku takového upozornění jeho odměna za právní služby rapidně snížit, avšak klientovi tím ušetří finanční prostředky, které by jinak byly využity neúčelně, a právě v tom spočívá upřednostnění zájmů klienta před zájmy advokáta.⁵⁹

3.1.2 Povinnost mlčenlivosti

Jak již bylo uvedeno výše, vztah advokáta a klienta je založen na vzájemné důvěře. Právě povinnost mlčenlivosti je jedním z atributů, který nezbytnou důvěru značně posiluje, klientovi totiž dává záruku, že informace, které advokátovi sdělí, nebo které se advokát v souvislosti s poskytováním právní služby dozví jiným způsobem, zůstanou pouze u advokáta případně jeho spolupracovníků a nebudou roznášeny dále, či snad využity proti němu samotnému.⁶⁰ Povinnost advokáta zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, tak můžeme označit za jednu ze stěžejních

⁵⁸ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 21. 11. 2008, sp. zn. K 95/2008.

⁵⁹ RUBEŠ, J.: *O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta*, 2003, Bulletin advokacie, č. 11-12, [online], [cit. 2022-02-28], Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/183/BA_03_11.pdf.

⁶⁰ PATĚK, D., *pravniradce.ekonom.cz., Vztah advokáta a klienta*, 2005, [online]. [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-15685600-vztah-advokata-a-klienta>.

podmínek pro výkon advokacie, ve stejném duchu se ostatně vyjádřil i Nejvyšší soud, když dovedl, že „*povinnost mlčenlivosti advokáta je základním předpokladem pro poskytování právní pomoci*“.⁶¹ Významnost mlčenlivosti advokáta pro jeho vztah s klientem potvrdil rovněž Ústavní soud ve svém nálezu, ve kterém uvedl, že „*výkon profese advokáta vychází z důvěrného vztahu mezi advokátem a klientem a z důvěry klienta v mlčenlivost advokáta*“.⁶²

Tato povinnost nemá pro svou důležitost povahu pouze morální či etickou, jedná se o povinnost vycházející ze zákona a za její porušení je tedy možné uložit advokátovi sankci. Zákon o advokacii povinnost mlčenlivosti zakotvuje v ustanovení § 21, dále je pak rozvíjena rovněž v Etickém kodexu či formou pravomocných kárných rozhodnutí. Povinnost mlčenlivosti je současně upravena i ve speciálních zákonech, například v ustanovení § 368 odst. 3 TrZ či ustanovení § 99 odst. 2 a ustanovení § 158 odst. 8 TrŘ. Se zvláštní úpravou je možné se setkat rovněž v rámci trestního řízení, při provádění domovní prohlídky v prostorách, kde advokát poskytuje právní služby a je zde tedy předpoklad, že by se na takovém místě mohly nacházet materiály obsahující informace podléhající povinnosti mlčenlivosti. Orgán, který prohlídku provádí, je v takovém případě povinen postupovat v součinnosti s Komorou. Orgán provádějící prohlídku je pak oprávněn se s obsahem konkrétních listin seznámit pouze v případě, že mu je zástupcem Komory udělen souhlas a je po dobu tohoto úkonu přítomný. V opačném případě pak musí být materiály zabezpečeny takovým způsobem, aby bylo zabráněno úniku informací v nich obsažených, následně jsou předány Komoře⁶³.

Tento právní institut má bezpochyby velmi bohatou historii, povinnost mlčenlivosti byla stanovena již advokátním řádem v roce 1868. Zákon v té době neumožňoval advokáta mlčenlivosti zprostit, z této povinnosti neupravoval ani žádné výjimky, jednalo se tedy o povinnost absolutní. Zákon č. 332/1948 Sb., o advokacii, účinný od září 1949 pak tuto povinnost pozměnil. Advokát již mohl být povinnosti mlčenlivosti o věcech daného případu zproštěn, a to buď přímo klientem, nebo ministrem spravedlnosti v případě, že bylo ve státním zájmu, aby

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2012, sp. zn. 6 Ads 30/2012.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. II. ÚS 2894/08.

⁶³ Ustanovení § 85b zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

advokát o dané věci vypovídal před soudem či jiným orgánem veřejné správy. V roce 1951 pak byla právní úprava povinnosti mlčenlivosti rozšířena v tom smyslu, že se tato povinnost vztahuje rovněž na další pracovníky advokátní poradny. Důležitý zlom pak nastal po roce 1963, kdy již advokáta povinnosti mlčenlivosti nemohl ve státním zájmu zprostit ministr spravedlnosti, ale tato pravomoc se přenesla na Ústředí československé advokacie, to však po dobu své existence nikdy žádného advokáta této povinnosti nezprostito. V roce 1975 pak bylo stanoveno, že tato povinnost trvá i přesto, že advokát již není členem v Krajském či Městském sdružení advokátů. Zákonem č. 128/1990 Sb., o advokacii pak bylo stanoveno, že povinnosti mlčenlivosti může být advokát zproštěn pouze klientem, a to ve formě prohlášení. Přestože byl advokát svým klientem této povinnosti zproštěn, musel ji i nadále zachovávat v případech, kdy to bylo v zájmu klienta. Bylo tedy ponecháno na zvážení advokáta, zda i přes zproštění povinnosti mlčenlivosti klientem bude tuto povinnost nadále zachovávat. Současná právní úprava pak stanovuje, že povinnosti mlčenlivosti může být advokát zproštěn svým klientem případně právním nástupcem, v některých konkrétních případech je však povinnost mlčenlivosti na základě zákona prolamována.

Příkladem je možné uvést situaci, kdy bude advokát v pozici svědka při sepisování závěti dle ustanovení § 1494 NOZ. Advokát však klienta musí vždy informovat o tom, že v konkrétním případě není mlčenlivostí vázán. Dle ustanovení § 21 odst. 4 zákona o advokacii bude povinnost mlčenlivosti advokáta prolomena rovněž v řízení před soudem či jiným orgánem, pakliže je předmětem řízení spor mezi ním a klientem. Obdobně tomu tak bude i v řízení o žalobě proti rozhodnutí Komory či v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o této žalobě. V ustanovení § 21 odst. 6 zákona o advokacii je dáno stanoveno, že se advokát mlčenlivosti nemůže dovolávat v rámci kárného řízení. Povinnost mlčenlivosti však bude prolomena pouze v rozsahu nezbytném pro účely řízení. Další příklad prolomení této povinnosti je možno nalézt v ustanovení § 21 odst. 7 zákona o advokacii, kde je stanoveno, že povinnost překazit spáchání trestného činu není povinností mlčenlivosti nijako dotčena.⁶⁴ V ustanovení

⁶⁴ Povinnost překazit spáchání konkrétních trestných činů je zakotvena v ustanovení § 367 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

§ 21 odst. 5 zákona o advokacii je pak uveden další příklad prolomení povinnosti mlčenlivosti, a to v situaci týkající se povinností advokáta jakožto daňového subjektu. V takovém případě je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o povaze věci, v níž poskytuje či poskytl právní služby. Pro úplnost je nutné zmínit usnesení představenstva Komory č. 9/1999 Věstníku⁶⁵, které stanovuje, že advokát je povinen evidovat daňové a účetní doklady. Advokát se povinnosti mlčenlivosti nemůže dovolávat rovněž v případě plnění povinností plynoucích ze zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, jelikož je v ustanovení § 2 odst. 1 písm. g) téhož zákona označen za povinnou osobu. Pro úplnost je však nutné dodat, že advokát není povinnou osobou ve smyslu tohoto zákona vždy, ale jen ve vztahu k určitým jím vykonávaným činnostem jako například při úschově peněz či cenných papírů.⁶⁶

Jak již bylo uvedeno výše, advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o veškerých skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s výkonem s poskytováním právních služeb. Nemusí se tedy nutně jednat přímo o informace získané od klienta, advokát se totiž velké množství informací dozvídá taktéž ze spisu, z protokolů, od protistrany či svědků. Zdrojů, ze kterých advokát nabývá konkrétní fakta, je tak bezpochyby celá řada, podstatné však je, aby z nich informace čerpal v souvislosti s poskytováním svých služeb. Naskýtá se tedy otázka, zda je advokát povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se sice dozvěděl přímo od klienta, avšak jsou veřejně dostupné i z jiných zdrojů. Konkrétním případem by mohla být například situace, kdy je daný soudní spor značně medializován, v důsledku čehož se značná část informací prostřednictvím sdělovacích prostředků rozšíří do společnosti. Nežádka se setkáváme rovněž s různými formami úniků informací ze spisu. Názory na to, zda je advokát i v takovém případě stále vázán mlčenlivostí, se rozcházejí, převládá však

⁶⁵ Usnesení představenstva České advokátní komory č. 9/1999 Věstníku ze dne 8. listopadu 1999, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/1999-9-dokumentace-advokata_-2022-7.pdf.

⁶⁶ JANOŤÁČ, Adam a Iva SVOBODOVÁ, *Vybrané povinnosti advokátů vyplývající z aktuální úpravy AML* | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vybrane-povinnosti-advokatu-vyplyvajici-z-aktualni-upravy-aml-109435.html>.

přesvědčení, že i o těchto, již veřejně známých informacích, by advokát měl i nadále svou mlčenlivost zachovávat. Domnívám se, že druhý zmíněný náhled je správný, jelikož podstatné dle mého názoru je, jakým způsobem se advokát danou informací dozvěděl a ve výše demonstrované situaci je jednoznačně možné konstatovat, že to bylo v souvislosti s poskytováním právních služeb. Kromě toho je možné argumentovat i tím, že ve většině případů je v zájmu klienta, aby se takové informace dále nešířily. Lze si položit otázku, zda je povinnost mlčenlivosti výsadou advokáta. Dle mého názoru tomu tak není, jelikož jak již bylo nastíněno výše, tato povinnost je zakotvena z důvodu ochrany práv klienta. Advokát se jí tak nemůže dovolávat, byl-li této povinnosti zproštěn, v případech, kdyby tím chránil pouze své zájmy. K závěru, že povinnost mlčenlivosti není možné považovat za privilegium advokáta, dospěl ve svém nálezu i Ústavní soud.⁶⁷

Lze tedy konstatovat, že zdroj, ze kterého informace pochází, není nijak zásadní, rovněž pak není důležité ani to, nakolik je daná informace podstatná, tedy zda se jedná o zdánlivě nedůležitou skutečnost či naopak skutečnost pro daný případ zcela zásadní. Roli nehraje ani to, o jakou informaci jde. Ve většině případů se bude jednat o skutečnosti právní, tedy takové, s nimiž je spjat vznik, změna či zánik práv a povinností. Povinnost mlčenlivosti se však vztahuje i na skutečnosti ostatní, tedy informace týkající se osobních záležitostí klienta, například jeho pověsti, morálky či jeho vztahu k určitým okolnostem. Nelze nabýt dojmu, že povinnost mlčenlivosti se vztahuje pouze na informace nehmotné, které má advokát, případně jeho spolupracovníci, ve svém vědomí, tuto povinnost je nutné vztahovat rovněž na informace v materiální podobě, tedy například na fyzické listiny či elektronická data obsahující dané skutečnosti, rovněž se však může jednat například o nákresy, obrazy, filmové či zvukové nahrávky a další autorská díla. Advokát je totiž povinen zachovávat mlčenlivost o naprosto veškerých informacích nabytých v souvislosti s poskytováním právních služeb. V případě, že by ji porušil, bude mít váha a důležitost informace zřejmě vliv

⁶⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2009, sp. zn. II. ÚS 2894/08 „*Nejedná se v žádném případě o jakousi výsadu advokáta, která by měla založit vynětí z obecně platného a závazného právního řádu, ale jde o povinnost uloženou advokátovi v zájmu jeho klientů a pro jejich ochranu. V tomto smyslu také profesionální tajemství a jeho dodržování advokátem požívá příslušné ochrany, a to zejména v situacích, kdy tato povinnost advokáta může být ohrožena v případech, jako je domovní prohlídka u advokáta nebo v jeho kanceláři prováděná podle ustanovení § 85b trestního řádu.*“

na míru postihu, nikoliv však na fakt, že se takovým jednáním dopustil kárného provinění.⁶⁸ Mezi skutečnosti, na něž se vztahuje advokátova povinnost mlčenlivosti, se tedy vztahuje i samotný fakt, že dané osobě poskytuje právní služby.

3.1.2.1 Osobní působnost

Co se týče osobního rozsahu této povinnosti, je zřejmé, že jejím hlavním adresátem je advokát. V ustanovení § 21 odst. 3 zákona o advokacii je stanoveno, že advokát není povinností mlčenlivosti vázán ve vztahu k osobám, jež pověřuje provedením jednotlivých úkonů právních služeb, pakliže jsou tyto povinny samy povinnost mlčenlivosti zachovávat. Právní úprava tedy příhodně předpokládá, že advokát nevykonává své povolání zcela samostatně, nýbrž je v některých úkonech zastoupen jiným advokátem či advokátním koncipientem či spolupracuje s právním asistentem, případně sekretářkou. Zachování mlčenlivosti advokáta vůči uvedeným osobám by bylo v souvislosti s poskytováním právních služeb nesmyslné a dokonce proti vlastním zájmům klienta. Advokát by měl však tyto osoby o povinnosti mlčenlivosti náležitě poučit například v pracovní smlouvě či písemné dohodě, v případě, že tak neučiní, mu hrozí kárný postih.⁶⁹ Na advokáta zastupujícího klienta na základě substituční plné moci, se bude povinnost mlčenlivosti vztahovat v plném rozsahu. V případě zastoupení advokáta advokátním koncipientem pak bude povinnost mlčenlivosti platit dle ustanovení § 39 zákona o advokacii přiměřeně. V ustanovení § 9 písmeno a) zákona o advokacii je pak zakotvena již výše zmíněná povinnost mlčenlivosti dalších zaměstnanců, s nimiž advokát při poskytování právních služeb spolupracuje. V písmenu b) téhož ustanovení je dále stanovena povinnost mlčenlivosti pro osoby, které jsou členy Komory, jejími zaměstnanci či účastníky kárného řízení. Jak již bylo výše zmíněno, advokát se totiž v rámci kárného řízení nemůže dle ustanovení § 21 odst. 6 zákona o advokacii, mlčenlivosti dovolávat, a tak je v zájmu klienta, aby se povinnost mlčenlivosti vztahovala na všechny účastníky takového kárného řízení.

⁶⁸ SMEJKAL, Vladimír. *Povinnost mlčenlivosti advokáta a elektronická komunikace*. Bulletin advokacie. 2007, 2007(10), s. 17.

⁶⁹ Povinnost advokáta poučit řádně a včas spolupracující osoby o jejich povinnosti mlčenlivosti je zakotvena v čl. 14 odst. 2 Etického kodexu.

3.1.2.2 Časová působnost

Co se týče časové působnosti povinnosti mlčenlivosti advokáta, je třeba uvést, že právní úprava neuvádí žádnou lhůtu, po jejímž uplynutí by byl advokát této povinnosti zproštěn. Platí tedy, že advokát musí mlčenlivost zachovávat do okamžiku, kdy je klientem této povinnosti zproštěn. V ustanovení § 21 odst. 8 zákona o advokacii je pak stanoveno, že povinností mlčenlivosti je advokát vázán i v případě, že je vyškrtnut ze seznamu advokátů. Stejný závěr je možné *per analogiam* dovodit i v případech, kdy je advokátovi výkon advokacie pozastaven. Ačkoliv tento závěr považuji za správný, je k pozastavení, že zákonodárce nezařadil tuto povinnost do výčtu povinností, které advokátovi přetrvávají v době, kdy je jeho výkon advokacie pozastaven viz ustanovení § 9a odst. 2 zákona o advokacii. V rámci úvah *de lege ferenda* zde tak spatřuji možnost pro doplnění stávající právní úpravy právě o povinnost mlčenlivosti. V případě smrti (popřípadě zániku v případě právnické osoby) klienta může být advokát mlčenlivosti zproštěn prostřednictvím jeho právního nástupce, pakliže je právních nástupců více, musí ho této povinnosti zprostit všichni. Dle právní úpravy musí být tato vůle projevna v písemné formě a musí být adresována advokátovi, rovněž lze advokáta této povinnosti zprostit před soudem, a to i ústně do protokolu. V případě, že je však zřejmé, že klient či jeho právní nástupce zprostil advokáta této povinnosti pod nátlakem či v tísní, je advokát povinen i nadále povinnost mlčenlivosti zachovat.⁷⁰

3.1.3 Povinnost vést dokumentaci, právo nahradit úřední ověření podpisu

Advokát je povinen vést dokumentaci týkající se právního případu každého klienta. Tato povinnost je stanovena v ustanovení § 25 zákona o advokacii a dále je pak rozvíjena v usnesení představenstva Komory č. 9/1999 Věstníku⁷¹. V čl. 1 tohoto usnesení je stanoveno, že dokumentace musí být vedena takovým způsobem, „aby z ní byl zřejmý jeho postup při poskytování právních

⁷⁰ Ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ Usnesení představenstva České advokátní komory č. 9/1999 Věstníku ze dne 8. listopadu 1999, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů.

*služeb, jakož i oprávněnost účtované odměny*⁷². Z toho vyplývá, že povinnost advokáta vést dokumentaci je stanovena nejen v jeho zájmu, ale rovněž v zájmu klienta.

V zájmu klienta je, aby advokát vedl o poskytování právních služeb dokumentaci takovým způsobem, aby bylo bezpečně rozpoznatelné, jaký konkrétní úkon a kdy v dané věci vykonal. V zájmu advokáta je pak vést transparentní dokumentaci pro případný spor týkající se účtované odměny či pro doložení své argumentace v případném kárném řízení. V odst. 1 ustanovení § 25 zákona o advokacii je sice stanoveno, že advokát je povinen vést dokumentaci „přiměřeně“, dle mého názoru však nemůže být na škodu, aby advokát do vedené dokumentace zaznamenal veškeré relevantní skutečnosti týkající se dané věci, tedy veškerá svá podání, materiály od klienta či protistrany, příléhající judikaturu, rozhodnutí ve věci případně i záznam komunikace mezi ním a klientem. Takovéto důkladné vedení dokumentace pak může být ku prospěchu věci například v případě, kdy se advokát nechá při určitém úkonu zastoupit svým kolegou advokátem, který bude mít tak možnost se s věcí detailně seznámit.

Dokumentace týkající se právního případu může být vedena ve fyzické podobě, tedy jako listinný spis, častěji se však již v dnešní době setkáváme s vedením dokumentace v elektronické podobě prostřednictvím různých programů, případně jen bezpečně uložené v počítači advokáta. Je však namístě podotknout, že advokát musí důsledně zachovávat povinnost mlčenlivosti, tedy musí zajistit, aby k takové dokumentaci neměly přístup neoprávněné osoby.

Po skončení poskytování právních služeb je advokát povinen dokumentaci uschovávat po dobu nejméně 5 let, nestanoví-li zákon jinak. Například listiny vzniklé v souvislosti se správou majetku, tedy například v případě, kdy bude advokát provádět úschovu peněz, se pak musí archivovat po dobu minimálně 10 let, obdobně je tomu například u podkladů zpracovávaných pro účely předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

⁷² Ustanovení čl. 1 Usnesení představenstva České advokátní komory č. 9/1999 Věstníku ze dne 8. listopadu 1999, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů.

V případě porušení této povinnosti se advokát dopouští kárného provinění⁷³. Etický kodex v čl. 9 odst. 4 dále advokátovi stanovuje povinnost vydat klientovi bez zbytečného odkladu po skončení právního vztahu veškeré významné písemnosti, tedy zejména originály listin, které od klienta obdržel, jakož i písemnosti vzniklé či získané v průběhu projednávání věci. Advokát vydání takovýchto písemností nemůže podmiňovat zaplacením požadované odměny či výloh.

V souvislosti s vedením dokumentace je namístě zmínit advokátovo **právo nahradit úřední ověření podpisu** jednajícího prohlášením o pravosti podpisu. Toto oprávnění je zakotveno v ustanovení § 25 zákona o advokacii a je dále rozvedeno v Usnesení představenstva Komory č. 4/2006 Věstníku⁷⁴ a umožňuje advokátovi činit prohlášení o pravosti podpisu v případech, kdy listinu advokát sám sepsal, nebo ji před ním osoba jednající vlastnoručně podepsala.

Advokát je v souvislosti s tímto oprávněním povinen vést o veškerých prohlášeních o pravosti podpisů evidenci, vedenou v knize o prohlášení o pravosti podpisu, která je advokátovi za úplaty vydána Komorou do dvou týdnů poté, co advokát Komoře předloží vzor svého úředně ověřeného podpisu dle ustanovení § 25a odst. 4 zákona o advokacii.⁷⁵ Advokát je povinen tuto knihu uchovávat takovým způsobem, aby k ní zamezil přístup neoprávněným osobám.⁷⁶

3.1.4 Povinnost informovat klienta

Advokátova povinnost řádně informovat klienta o průběhu obstarávání jeho věci není zakotvena v zákoně o advokacii, nýbrž vyplývá z čl. 9 odst. 1 Etického kodexu. Jak již bylo popsáno výše, pro vztah mezi advokátem a klientem je zcela zásadní vzájemná důvěra, rozsah této důvěry je pak dle mého

⁷³ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 17. 3. 2000. sp. zn. K 220/99.

⁷⁴ Ustanovení čl. 11 odst. 1 Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2006 Věstníku ze dne 11. dubna 2006, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokáta při činění prohlášení o pravosti podpisu, o vedení evidence o těchto prohlášeních, o vyšším ověření těchto prohlášení a o knize prohlášení o pravosti podpisu (usnesení o prohlášení advokáta o pravosti podpisu), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Ustanovení § 25a odst. 4 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ Ustanovení čl. 11 odst. 5 Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2006 Věstníku ze dne 11. dubna 2006, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokáta při činění prohlášení o pravosti podpisu, o vedení evidence o těchto prohlášeních, o vyšším ověření těchto prohlášení a o knize prohlášení o pravosti podpisu (usnesení o prohlášení advokáta o pravosti podpisu), ve znění pozdějších předpisů.

názoru do velké míry závislý na informacích, které mezi sebou obě strany vztahu sdílí. Absence takových informací může vést k omezení či dokonce ztrátě důvěry v tomto vztahu, v důsledku čehož by mohl být právní vztah mezi advokátem a klientem ukončen.

Informační povinnost souvisí kromě zmíněné důvěry ve vztahu také s výše zmíněnou povinností advokáta řídit se pokyny klienta. Proto, aby klient mohl advokátovi udělovat rozhodné pokyny dle svého nejlepšího svědomí, totiž musí být náležitě informován o stavu své věci a možných důsledcích svých pokynů. Advokát je tedy povinen klienta řádně informovat o tom, jak postupuje vyřizování jeho věci, průběžně ho informovat o možných taktických postupech, procesních krocích, ale rovněž musí klientovi srozumitelně vysvětlovat obsah případných rozhodnutí a následků z nich plynoucích. Podané informace musí být úplné, přesné a především pravdivé. V neposlední řadě je povinen informovat klienta o všech jednáních, které v právní věci učinil, není tedy podstatné, zda se jedná o účast v řízení před soudem či zcela neformální jednání s právním zástupcem protistrany, klientovi musí účast při takovém jednání vždy umožnit. V souvislosti s touto povinností je advokát rovněž povinen klientovi na základě jeho žádosti vydat doklady a vyúčtování.⁷⁷ To se týká i situace, kdy by o doklady žádal advokát, který v dané věci právní zastupování převzal.⁷⁸ V případě, že by tak advokát nečinil, se dopouští kárného provinění.⁷⁹ Na základě výše uvedeného je dle mého názoru možné dovodit, že informační povinnost je úzce spjata s povinností advokáta řádně klienta poučit o veškerých okolnostech právní věci. Advokát je tedy povinen klienta srozumitelně seznámit mj. s možnými riziky sporu, náklady souvisejícími s jeho odměnou či výší soudního poplatku.

Tato povinnost advokátovi vzniká již během prvního jednání s klientem, po seznámení se s právní věcí klientovi sdělí svůj právní názor, současně klienta informuje o přibližné ceně za poskytnuté právní služby a případně klienta

⁷⁷ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 11. 9. 2015, sp. zn. K 8/2015.

⁷⁸ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. K 46/07, „*Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže neinformuje řádně klienta, dokonce přes jeho opakované žádosti, o stavu jeho věci a jestliže po ukončení zastupování nevyhoví písemným žádostem advokáta, který zastupování bývalého klienta převzal, o vydání dokladů.*“.

⁷⁹ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 13. 11. 2005, sp. zn. K 97/05: „*Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže svého klienta, byť ho aktivně obhájí, neinformuje a nenaváže s ním spojení.*“.

upozorní, že úspěch v dané věci není dle jeho přesvědčení jistý. V této souvislosti je třeba zmínit již uvedenou zásadu plynoucí z ustanovení čl. 6 odst. 1 Etického kodexu, dle níž musí mít oprávněné zájmy klienta přednost před zájmy advokáta. Za této situace by se jednalo o šetření finančních prostředků klienta namísto upřednostnění ekonomických zájmů advokáta.

K této povinnosti se logicky váže právo klienta na informace sdělené advokátem. V souvislosti s touto povinností je však pro úplnost vhodné připomenout i advokátovo právo na sdělení pravdivých, včasných a úplných informací klientem. Ostatně je v zájmu klienta, aby si advokát vytvořil právní názor na věc na základě nezkreslených a úplných informací. Advokátův správný úsudek totiž může významně ovlivnit výsledek sporu, může se totiž náležitě připravit na možnou argumentaci protistrany a být připraven vypořádat se i s důkazy svědčícími v neprospěch svého klienta. Advokát však není oprávněn si pravdivost sdělených informací ověřovat. Jak již bylo shora uvedeno v souvislosti s informační povinností advokáta, i v případě sdělování informací ze strany klienta může vést jejich nedostatek či případná nepravost k vážnému porušení důvěry v jejich vztahu, v důsledku čehož by mohl být právní vztah ukončen. Zákon o advokacii v této souvislosti uvádí rovnou dva důvody, opravňující advokáta vypovědět smlouvu o poskytování právní pomoci, případně požádat o zrušení ustanovení či požádat Komoru o určení jiného advokáta. Těmito důvody jsou ztráta důvěry a neposkytnutí potřebné součinnosti.⁸⁰

3.1.5 Povinnost pojištění

Mezi další povinnosti advokáta, plynoucí z ustanovení § 24a zákona o advokacii, spadá rovněž povinnost být pojištěn pro případ odpovědnosti za újmu, za kterou klientovi odpovídá. Etický kodex ji pak dále ve svém čl. 9 odst. 3 rozvádí tak, že *„Zvětší-li se v průběhu poskytování právní služby podstatně rozsah možné odpovědnosti advokáta za škodu, je povinen rozsah svého pojištění pro případ odpovědnosti za škodu přiměřeně rozšířit, případně od smlouvy s klientem, jehož se to týká, odstoupit.“*⁸¹.

⁸⁰ Ustanovení § 20 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁸¹ Ustanovení čl. 9 odst. 3 Etického kodexu.

Nejedná se přímo o povinnost advokáta vůči klientovi, avšak je dle mého názoru vhodné ji zmínit, neboť je kromě ochrany samotného advokáta stanovena mj. za účelem ochrany zájmů klienta.

Advokát odpovídá klientovi za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie v případě, že tuto újmu způsobí sám, ale rovněž v případě, kdy je újma způsobena jeho zástupcem či jiným jeho zaměstnancem.⁸²

Co se týče samotného pojištění, advokát má možnost vybrat si ze dvou způsobů. Buď se nechá pojistit prostřednictvím Komory, která zajišťuje hromadné pojištění advokátů rámcovou pojistnou smlouvou, nebo si pojištění zařídí sám, v tom případě však musí splnit určité podmínky. Jednou z nich je povinnost každoročně předkládat Komoře potvrzení o pojištění, další podmínka se pak týká výše pojistného plnění, které nesmí být nižší, než je stanoveno v rámci stavovských předpisů.⁸³ Usnesení představenstva Komory č. 4/2009 Věstníku stanovuje minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů 7 000 000 Kč.⁸⁴ V případě, že by advokát pojištěn nebyl, dopouští se kárného provinění, v jehož důsledku může být vyškrtnut ze seznamu advokátů, neboť se jedná o závažné porušení povinnosti advokáta.⁸⁵

3.1.6 Povinnosti při skončení právního vztahu

Při skončení právního vztahu mezi advokátem a klientem automaticky nezanikají veškerá vzájemná práva a povinnosti, naopak některá tímto okamžikem nově vznikají. V této souvislosti je vhodné zmínit například povinnost klienta zaplatit advokátovi odměnu za poskytnuté právní služby a související povinnost advokáta tyto služby řádně vyúčtovat. Povinností, na kterou naopak okamžik skončení právního vztahu nemá žádný vliv, je například advokátova povinnost mlčenlivost. Advokát je tedy povinen zachovávat mlčenlivost o veškerých skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, i po skončení právního vztahu.

⁸² Ustanovení § 24 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁸³ Ustanovení § 24a odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009., kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁵ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 23. 4. 1999, sp. zn. K 370/98.

Mezi další neméně podstatné povinnosti advokáta po skončení právního vztahu patří i povinnost činit veškeré neodkladné úkony dle ustanovení § 20 odst. 6 zákona o advokacii. Za předpokladu, že se advokát s klientem nedohodne jinak nebo klient neučiní jiná opatření, je advokát povinen činit po dobu 15 dnů ode dne skončení právního vztahu veškeré neodkladné úkony tak, aby zabránil případné újmě na právech či oprávněných zájmech klienta. Sdělí-li tedy klient, že na plnění této povinnosti netrvá, přebírá na sebe veškerou odpovědnost a advokát není povinen činit žádné úkony ani přesto, že by klientovi reálně hrozila vážná újma na jeho právech. V takovém případě je však namístě, aby advokát klienta na tuto hrozbu předem upozornil a ve svém zájmu si nechal toto upozornění klientem stvrdit podpisem.

V případě, že se vyskytne překážka, která advokátovi brání poskytovat právní služby, je za účelem ochrany práv a oprávněných zájmů klienta povinen na základě ustanovení § 27 odst. 1 zákona o advokacii ustanovit za sebe zástupce. Učinit tak musí bez zbytečného odkladu, nejpozději však do jednoho měsíce po vzniku dané překážky. Na své substituci jiným advokátem dle ustanovení § 26 odst. 1 zákona o advokacii, se musí se zastupujícím advokátem dohodnout a následně o takové substituci bezodkladně informovat své klienty a rovněž i Komoru. Neučiní-li tak, ustanoví zástupce Komora, která je rovněž oprávněna advokátovi určit výši náhrady pro substituta.

Jak bylo již uvedeno v kapitole zabývající se povinností advokáta přiměřeně vést dokumentaci, je dle ustanovení čl. 9 odst. 4 etického kodexu po skončení právního vztahu advokát povinen vydat na žádost klienta nebo jeho zástupce veškeré důležité písemnosti, které v průběhu poskytování právních získal. Vydání dokumentů přitom nemůže být podmínováno zaplacením odměny či jiných výloh. Pakliže advokát předmětnou dokumentaci svému klientovi, případně jeho zástupci nepředá, dopouští se závažného kárného provinění.⁸⁶ Advokát by tedy klientovi měl poskytnout dokumentaci v úplné rozsahu, zejména pak veškerá úřední rozhodnutí a originály listin prokazující nárok klienta, a to bez zbytečného odkladu. Dle mého názoru je vhodné důrazně doporučit, aby byl ohledně vydávané dokumentace sepsán předávací protokol, jelikož po advokátovi

⁸⁶ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 24. 5. 1995, sp. zn. K 4/95.

může být oprávněně požadováno, aby takové předání řádně doložil.⁸⁷ Jak již bylo výše uvedeno, v případě, že si klient předmětnou dokumentaci nevyžádá, je advokát povinen tuto archivovat, a to po dobu nejméně 5 let v závislosti na obsahu právního vztahu.

3.1.7 Právo na odměnu

Jelikož advokát hájí oprávněné zájmy svých klientů a bojuje za prosazení spravedlnosti, může být advokacie vnímána jako povolání, které má vyšší poslání, je však třeba podotknout, že se jedná zejména o činnost podnikatelskou. Advokát má tedy právo účtovat si za své služby odměnu, ta je ostatně jedním z definičních znaků advokacie.⁸⁸ Advokátovo právo na odměnu pak vyplývá z ustanovení § 22 odst. 1 zákona o advokacii, ve kterém je stanoveno, že „*Advokacie se vykonává zpravidla za odměnu.*“. Z dikce tohoto ustanovení je zřejmé, že advokát nemusí odměnu požadovat a obdržet vždy. Právní služby bude advokát poskytovat bez očekávání odměny zejména v případech, kdy se nároku na ni sám dobrovolně vzdá a právní služby tak poskytuje *pro bono*, například osobám s nižšími příjmy, osobám, které se nacházejí ve složité životní situaci či rodinným známým. Bez nároku na odměnu poskytuje advokát právní služby ale rovněž v případě, kdy je Komorou určen k bezplatnému poskytnutí svých služeb ve smyslu ustanovení § 18c zákona o advokacii.

Advokát je na základě ustanovení § 22 odst. 1 zákona o advokacii oprávněn požadovat od klienta přiměřenou zálohu. Její výše pak bude záviset na vzájemné dohodě mezi advokátem a klientem, odvíjet se bude od předpokládaných úkonů právní služby, složitosti samotné věci, ale rovněž od předpokládané výše hotových výdajů. V případě, že zálohu ve stanovené lhůtě klient nesloží, vzniká důvod pro možné vypovězení smlouvy o poskytování právních služeb dle ustanovení § 20 odst. 3 zákona o advokacii. Kromě práva na odměnu má advokát nárok též na náhradu hotových výdajů, náhradu za promeškaný čas či poplatek za ověření podpisu.

⁸⁷ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 13. 10. 1995, sp. zn. K 6/95.

⁸⁸ Ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. „*Poskytováním právních služeb se rozumí... a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu.*“.

Právo na odměnu je dále rozváděno i v ustanovení čl. 10 Etického kodexu. Odstavec 8 ukládá advokátovi povinnost dbát na finančně nejefektivnější řešení sporu. Toto ustanovení je však dle mého názoru poměrně problematické, a to z důvodu sporného výkladu pojmu „nejefektivnější“. Například v rámci vypořádání společného jmění manželů se jako nejefektivnější může jevit podání žaloby o vypořádání společného jmění manželů a následné vedení několikaletého soudního řízení, jelikož lze oprávněně očekávat, že rozhodnutím soudu získá klient větší podíl na majetku, než který by bylo možné získat na základě dohody mezi stranami. Na druhou stranu s ohledem na výdaje klienta za zastupování advokátem, se jako finančně efektivnější bude namísto soudního sporu jevit sjednání dohody s protistranou.⁸⁹ Z výše uvedeného je zřejmé, že finančně nejefektivnější vedení sporu nemusí být ve svém důsledku pro klienta vždy celkově nejvýhodnějším, je tak nutné brát ohled na veškeré okolnosti daného případu a rovněž také na zájmy klienta mezi které velmi často patří rychlost sporu či psychický klid. Ustanovení čl. 10 odst. 9 Etického kodexu pak upřesňuje generální povinnost advokáta jednat čestně a chránit oprávněné zájmy svého klienta, když stanovuje, že je povinen seznámit klienta s jeho případným nárokem na bezplatnou právní pomoc.

Při rozhodování klienta, zda bude ve své právní věci postupovat v součinnosti s advokátem, případně pak jakého si zvolí, bude hrát mj. velkou roli cena účtovaná za poskytnutí právních služeb advokátem. Advokát je povinen svého klienta ohledně výše této odměny srozumitelně informovat a současně ho seznámit rovněž s odlišnými režimy odměňování a konkrétními rozdíly mezi nimi. Jak již bylo uvedeno výše, na základě ustanovení čl. 10 odst. 4 Etického kodexu je advokát povinen vést přiměřené záznamy, ze kterých bude zřetelně čitelné, za jaké konkrétní úkony je odměna klientovi účtována.⁹⁰

Způsob určení odměny a náhrad advokáta je upraven vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ze dne 4. června 1996 o odměnách advokátů

⁸⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Etický kodex advokáta: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2019. xxv, 229 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-129-5, str. 94.

⁹⁰ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 4. 12. 2015, sp. zn. K 84/2015 „*Je kárným proviněním, jestliže advokát vystaví vyúčtování právních služeb s nepřezkoumatelným seznamem úkonů a bez úplného započtení záloh.*“.

a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“). Základním rozlišením bude odměna smluvní a mimosmluvní.

3.1.7.1 Odměna smluvní

Odměna advokáta se primárně řídí smlouvou o poskytování právních služeb, její výše tedy závisí na dohodě stran, tj. advokáta a klienta. Ujednání ohledně odměny advokáta může být dohodnuto též v rámci samostatné dohody mimo smlouvu o poskytování právních služeb. V ustanovení § 4 odst. 3 advokátního tarifu je však zakotveno omezení výše smluvní odměny tak, že *„odměna musí být přiměřená a nesmí být ve zřejmém nepoměru k hodnotě a složitosti věci“*. Podobné omezení nalezneme i v Etickém kodexu, a to konkrétně v ustanovení čl. 10 odst. 2. Ve třetím odstavci téhož článku je pak upřesněno, k jakým okolnostem je při posuzování přiměřenosti odměny nutné přihlídnout. Jedná se zejména o vyjednávací schopnosti advokáta, jeho zkušenosti, znalosti, pověst, ale také o časové požadavky klienta na vyřízení věci či její obtížnost. Odpovědnost za sjednanou odměnu je z velké části přenesena na advokáta, v tomto směru lze tedy spatřovat jisté omezení smluvní volnosti stran. Přenesení této odpovědnosti je však kromě rozdílného postavení podnikatele a spotřebitele opodstatněno odborností služby, jež je advokátem poskytována. Na základě ustanovení čl. 10 odst. 6 Etického kodexu tak advokát s klientem nesmí uzavřít smlouvu o poskytování právní pomoci, kterou by se klient zavázal k plnění za pro něj nevýhodných podmínek. Takovou smlouvu by bylo možné uzavřít pouze v případě, že by měl klient přiměřenou možnost se o takové smlouvě poradit s jiným advokátem a byla-li by uzavřena v písemné podobě. Advokát je při sjednávání výše odměny povinen klienta seznámit s očekávaným rozsahem právních úkonů, v praxi však v mnoha případech nastává situace, kdy advokát není schopen o předpokládané výši odměny klienta informovat ani orientačně, a to z důvodu složitosti věci či jejího nepredikovatelného vývoje. Advokát by v takovém případě měl svého klienta informovat alespoň obecně a seznámit ho s postupem, jakým bude odměna vyčíslena, příkladem může rovněž uvést různé modelové situace tak, aby klientovi nastínil možný budoucí vývoj a klient měl tak o odměně, jejím účtování a zálohování alespoň rámcovou představu.

Smluvní odměna může být sjednána v různých režimech, důležité však je, aby výsledná výše odměny splňovala shora uvedený požadavek přiměřenosti. Jedním z nejčastějších druhů odměny je odměna časová, která je vypočítána vynásobením počtu časových jednotek dohodnutou sazbou za tuto jednotku. Zpravidla se jedná o každou započatou časovou jednotku, může být ale dohodnuto i jinak. Jako časová jednotka je nejčastěji stanovena jedna hodina, může se však rovněž jednat i o minuty, dny či týdny. Advokát musí v případě časové odměny přiměřeně vést dokumentaci obsahující časovou specifikaci jednotlivých úkonů a je povinen ji klientovi na jeho žádost předložit.

Dalším typem odměny je odměna paušální. Advokát v takovém případě účtuje klientovi dohodnutou částku za určité období, bez ohledu na množství vykonané práce, zpravidla se jedná o jeden kalendářní měsíc. Výhodou je bezpochyby to, že je výše odměny klientovi již dopředu známá, v této souvislosti se advokát může rovněž spoléhat na jistý příjem. Výhodou tohoto druhu odměňování je též jednoduchost jejího vyúčtování. Tento druh odměny však může být pro obě strany také značně nevýhodný, a to zejména v případech, kdy se množství poskytnutých služeb výrazně liší od předpokládaného průměru. Advokátova průměrná odměna za jeden úkon se v případě poskytnutí velkého rozsahu právních služeb za účtované období značně sníží, naopak v situaci, kdy poskytnutých úkonů bude naprosté minimum či zcela žádný, výše účtované odměny se nezmění. Alternativou pro tyto případy může být dohoda stran týkající se rámcového časového rozsahu advokátovy práce s tím, že když bude stanovený rozsah překročen, bude tento vyúčtován dle smluveného způsobu.

V praxi je možné se poměrně často setkat též s odměnou úkonovou. Tento typ odměňování se podobá odměně stanovené podle advokátního tarifu, jelikož advokátovi náleží odměna za jednotlivý úkon poskytnuté právní služby. Jaká činnost bude považována za úkon právní služby a za jakou sazbu bude účtována záleží na dohodě stran. Nevýhodou lze spatřovat zejména v nutnosti přesné specifikace úkonu a dále také v tom, že výsledná odměna advokáta není předem jasně stanovena, ale závisí na počtu provedených úkonů.

Odměna může být dále stanovena také za vyřízení celé věci. Bude se tedy jednat o odměnu fixní, jednoznačnou výhodou této metody bude jednoduchost

vyúčtování odměny. Velkým rizikem je však právo klienta vypovědět advokátovi plnou moc a ukončit právní zastupování ještě před skončením věci. V takovém případě se vyúčtování odměny bude řídit ustanovením § 5 advokátního tarifu, dle kterého bude advokátovi příslušet poměrná část smluvní odměny. Podíl vykonané a nevykonané práce však bývá v těchto případech velmi často předmětem sporu, je tedy ku prospěchu věci, aby si strany ujednaly způsob výpočtu odměny pro případ, kdy bude poskytování právní služby ukončeno před skončením věci. Pro úplnost dodávám, že v případě, kdy je v mandátní smlouvě stanoveno, že její ukončení ze strany klienta zakládá advokátovi právo na uhrazení odměny ve stejné výši jako při úplném vyřízení věci, je v rozporu se stavovskými předpisy i dobrými mravy. Jestliže advokát na základě takovéto smlouvy klientovi nevrátí přebývající zálohu s odůvodněním, že klient plnou moc vypověděl bezdůvodně, dopouští se vážného kárného provinění.⁹¹

Dalším způsobem výpočtu odměny advokáta je podílová odměna. Výpočet odměny spočívá ve sjednání procentního podílu z hodnoty předmětu poskytované právní služby. Na základě ustanovení čl. 10 odst. 5 Etického kodexu, však podíl nesmí být zpravidla vyšší než 25%, jednalo by se pak totiž o odměnu považovanou za nepřiměřenou. Přiměřenost odměny je ale třeba hodnotit vždy s přihlédnutím ke všem okolnostem a složitosti dané věci. V této souvislosti je vhodné uvést i metodu výsledkovou známou též jako *succes fee* či *pactum de quota litis*. Jak již název napovídá, odměna advokáta se v tomto případě odvíjí od výsledku věci a je současně podmíněna úspěchem v dané věci. Odměna je pak stanovena podílem na získaném plnění. Například v případě, kdy bude advokát zastupovat klienta v řízení o odškodnění za nezákonné trestní stíhání, bude výše odměny záviset na výši přiznané náhrady. Výhodou této metody je tedy zcela určitě motivační působení na advokáta. Považuji však za vhodné v této souvislosti zmínit, že Evropský kodex sjednání tohoto druhu odměny ve svém ustanovení čl. 3.3.1. vylučuje, působnost tohoto kodexu je však omezena pouze na přeshraniční činnost advokáta v rámci Evropského hospodářského prostoru a Evropské unie.

⁹¹ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 8. 5. 2004, sp. zn. K 23/2003.

3.1.7.2 Odměna mimosmluvní

V případě, že odměna advokáta není stanovena ve smlouvě o poskytování právních služeb či jiné dohodě, nebo je-li tato dohoda neplatná, bude se řídit ustanoveními advokátního tarifu, v takovém případě hovoříme o odměně mimosmluvní. Na mimosmluvní odměnu bude mít advokát nárok rovněž v případech, kdy byl ustanoven soudem či určen Komorou. Její výše je pak určována na základě tarifní hodnoty.

Tarifní hodnota je chápána jako hodnota sporu a je upravena v ustanovení § 8 advokátního tarifu. Jedná se například o peněžní hodnotu věci či výši vymáhané pohledávky. V praxi se však samozřejmě setkáme i s případy, kdy peněžitou hodnotu věci nelze určit, nebo je zjistitelná jen s nepoměrnými obtížemi, v takovém případě se za tarifní hodnotu dle ustanovení § 9 odst. 1 advokátního tarifu považuje částka 10 000 Kč. Považuji ale za nutné v této souvislosti upozornit, že v ustanovení § 9 a §10 advokátního tarifu jsou dále stanoveny tarifní hodnoty pro konkrétní specifické případy, včetně zastupování ve správním řízení či obhajoby v trestním řízení.

Kromě tarifní hodnoty bude celková výše odměny záviset rovněž na počtu úkonů právní služby. Ty jsou vymezeny v ustanovení § 11 advokátního tarifu, ve druhém odstavci jsou pak vymezeny ty úkony, za něž bude advokátovi náležet mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny. Třetí odstavec téhož ustanovení stanovuje, že za úkony, které nejsou v předchozích dvou odstavcích vyjmenovány „*náleží odměna jako za úkony, jimž jsou svou povahou a účelem nejbližší*“⁹². V tomto směru je tedy ze zákona přípustná analogie.

U mimořádně obtížných úkonů právní služby je advokát oprávněn na základě ustanovení § 12 odst. 1 advokátního tarifu zvýšit mimosmluvní odměnu až na trojnásobek. Jedná se zejména o úkony, u nichž je třeba využít cizího práva, cizího jazyka či se jedná o časově velmi náročný úkon. Smluvní odměna může být ale dle odst. 2 téhož ustanovení rovněž snížena, a to až na polovinu.

⁹² Ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Celková výše mimosmluvní odměny tedy bude určena podle sazby za jeden úkon právní služby a dle celkového počtu těchto úkonů, respektive jejich násobkem.

Pro úplnost je třeba dodat, že při účtování mimosmluvní odměny dle advokátního tarifu náleží advokátovi dle § 13 advokátního tarifu náhrada hotových výdajů, dle § 14 advokátního tarifu pak náhrada za promeškaný čas.

3.1.8 Právo na substituci

Jak již bylo uvedeno výše, jedním z pilířů právního vztahu mezi advokátem a klientem je vzájemná důvěra, v této souvislosti by bylo možné vyjádřit názor, že veškeré úkony právní služby by měl advokát vykonávat osobně, jelikož klientova důvěra je spjata výhradně s osobou advokáta. Je však nutné si uvědomit, že v určitých případech je zastoupení advokáta prospěšné pro obě strany. Může se jednat například o situaci, kdy se advokát z vážných důvodů nemůže dostavit k soudnímu jednání a v případě, že by nebyl zastoupen, by se soudní jednání muselo odročit. Dalším příkladem může být situace, kdy advokát pověří svého zaměstnance, aby namísto něj vyzvedl u soudu CD disk se zvukovým záznamem ze soudního řízení, zatímco co se věnuje zpracování právně složitější věci. Zastoupení advokáta resp. jeho příhodnost, je tedy nutné hodnotit v souvislosti s konkrétní situací *ad hoc*.

Oprávnění advokáta nechat se zastoupit je zakotveno v ustanovení § 26 zákona o advokacii, v němž je stanoveno, že se advokát může dát zastoupit jiným advokátem, případně i advokátním koncipientem či zaměstnancem, nestanoví-li právní předpis jinak.⁹³ Právo na zastoupení je pak upřesňováno stavovskými předpisy, a to konkrétně Usnesením představenstva Komory č. 6/1998 Věstníku ze dne 8. prosince 1998, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta, a dále též Etickým kodexem. V ustanovení čl. 13 odst. 1 tohoto kodexu je stanoveno, že „*není-li ujednáno jinak, náleží substitutovi odměna ve výši podle advokátního tarifu*“.⁹⁴ V případě, že dožádaný advokát nehodlá substituci převzít,

⁹³ Jedná se zejména o právní předpisy zejm. procesního charakteru, tj. trestní řád, občanský soudní řád, správní řád, zákon o Ústavním soudu aj..

⁹⁴ Ustanovení čl. 13 odst. 1 Etického kodexu.

je povinen toto bez zbytečného odkladu oznámit substituentovi, současně je povinen provést ty úkony, které nesnesou odkladu tak, aby předešel vzniku nepříznivých následků pro substituenta případně jeho klienta.

V zájmu ochrany oprávněných zájmů klienta smí advokát ustanovit substituta pouze v případě, kdy u něho s ohledem na jeho zkušenosti a znalosti lze očekávat, že úkon provede s odbornou péčí a v souladu s právy a povinnostmi, které pro advokáta vyplývají jak ze zákona, tak ze stavovských předpisů.⁹⁵ V občanskoprávním řízení smí být advokátní koncipient advokátem ustanoven jako substitut nejdříve po třech měsících právní praxe, jedná-li se o řízení před okresním soudem. V případě řízení před krajským soudem jakožto soudem prvního stupně i soudem odvolacím, smí být ustanoven nejdříve po uplynutí jednoho roku právní praxe. Právní praxe v délce minimálně jednoho roku je nutná rovněž pro ustanovení v řízení před vrchním soudem jako soudem odvolacím. V trestním řízení smí být advokátní koncipient ustanoven substitutem v přípravném řízení a v řízení před okresním soudem nejdříve po třech měsících právní praxe, v řízení před krajským soudem jako soudem odvolacím nejdříve po jednom roce právní praxe a před krajským soudem jako soudem prvoinstančním v postavení obhájce obžalovaného nesmí být advokátní koncipient pověřen substitucí vůbec.⁹⁶

V této souvislosti považuji za nutné zdůraznit, že ačkoliv se advokát nechá pro daný úkon zastoupit jinou osobou, není nikterak dotčena jeho odpovědnost za případně způsobenou škodu klientovi. Svůj regresní nárok je však oprávněn vymáhat po substitutovi.⁹⁷ Rovněž je dle mého názoru vhodné upozornit na skutečnost, že ačkoliv je institut substituce právem advokáta, je vzhledem ke křehkosti důvěry mezi advokátem a klientem vhodné, aby o ní byl klient předem informován a takovýto postup odsouhlasil. V praxi se tak dnes běžně

⁹⁵ Ustanovení čl. 2 odst. 1 Usnesení představenstva Komory č. 6/1998 Věstníku ze dne 8. prosince 1998, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta.

⁹⁶ Ustanovení čl. 4 Usnesení představenstva Komory č. 6/1998 Věstníku ze dne 8. prosince 1998, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta.

⁹⁷ Blíže např. ustanovení § 250 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů.

ve smlouvách o poskytování právních služeb setkáme s ustanovením, že klient toto právo bere na vědomí.

Advokát má samozřejmě právo se nechat zastoupit jiným advokátem rovněž v řízení, v němž se domáhá svého nároku, plynoucího jak z jeho podnikatelské činnosti, tak ze soukromoprávního vztahu.⁹⁸

3.1.9 Právo odmítnout poskytnutí právních služeb

V případě, že k poskytování právních služeb nebyl advokát klientovi ustanoven soudem či určen Komorou, je oprávněn advokát poskytnutí právních služeb odmítnout. Vzhledem k pravidlům advokátní etiky je však dle mého názoru vhodné, aby advokát klientovi sdělil důvody, v jejichž důsledku se rozhodl poskytování právních služeb odmítnout. Takových důvodů může být bezpochyby celá řada, může se jednat například o pracovní vytížení advokáta, nedostatek zkušeností v daném právním odvětví či třeba nepříznivý zdravotní stav, v jehož důsledku by advokát nebyl schopen poskytovat právní služby. Trvá-li žadatel na poskytnutí právních služeb, ačkoliv byl advokátem informován o jeho nedostatečných zkušenostech či specifických znalostech v daném právním odvětví, postupuje advokát zpravidla ve spolupráci se zkušenějším advokátem, netýká se to však věcí, v nichž byl advokát ustanoven soudem či určen Komorou.⁹⁹

Oprávnění odmítnout poskytnutí právních služeb je zakotveno v ustanovení § 18 zákona o advokacii a dále pak upřesňováno stavovskými předpisy. Etický kodex v ustanovení čl. 8 odst. 1 například advokátovi stanovuje povinnost učinit přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o poskytnutí právních služeb hrozí, a to i přesto, že je advokát rozhodnut právní služby žadateli neposkytnout. Dle ustanovení čl. 8 odst. 2 advokát právní služby neposkytne v případě, že by jejich poskytnutím byly ohroženy zájmy osob, kterým advokát již právní služby poskytuje. Poskytnutí právních služeb advokát

⁹⁸ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 10 Co 610/2001.

⁹⁹ Ustanovení čl. 8 odst. 3 Etického kodexu.

odmítne také v případě, jestliže by se měl zavázat k povinnosti hradit klientovy náklady bez nároku na jejich proplacení.¹⁰⁰

V souvislosti s tímto tématem považuji za vhodné zmínit, že právo odmítnout poskytnutí právních služeb se za určitých okolností může přeměnit na advokátovu povinnost poskytnutí právních služeb odmítnout.¹⁰¹ Jedná se například o situaci, kdy by měl advokát poskytovat právní služby osobě, ačkoliv již v téže věci poskytl právní služby jiné osobě, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy osoby, která advokáta o poskytnutí právních služeb aktuálně žádá. Advokát je povinen odmítnout poskytnutí právních služeb rovněž v případě, kdy jsou advokátovy zájmy v rozporu se zájmy osoby, která o poskytnutí právních služeb advokáta žádá.

3.2 Vybraná práva a povinnosti klienta

V této kapitole si dovoluji odkázat na předchozí kapitolu týkající se práv a povinností advokáta, neboť povinnosti advokáta zakládají práva klientovi a naopak povinnosti klienta zakládají práva advokátovi. To znamená, že například povinnost advokáta zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl během poskytování právních služeb klientovi, zakládá právo klienta na udržení poskytnutých informací v tajnosti. Ve stejném smyslu tomu tak bude při právu advokáta na odměnu za právní služby a odpovídající povinnosti klienta tuto uhradit. Považuji však za vhodné se na tomto místě vyjádřit alespoň k následujícím právům a povinnostem klienta.

3.2.1 Právo vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb

Advokát je smlouvu o poskytování právních služeb oprávněn vypovědět jen z důvodů taxativně vymezených v ustanovení § 20 odst. 1 – odst. 3 zákona o advokacii. Jedná se zejména o případy, kdy dojde k vážnému narušení důvěry ve vztahu, neposkytuje-li klient v nezbytné míře součinnost, či nesloží-li bez vážného důvodu dohodnutou zálohu¹⁰². Oprávněn k vypovězení smlouvy

¹⁰⁰ Ustanovení čl. 8 odst. 6 Etického kodexu.

¹⁰¹ K tomu blíže Ustanovení § 19 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰² K tomu blíže rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 277/2006 „Zákon přiznává advokátu právo, aby v případě odůvodněné potřeby žádal o poskytnutí zálohy (na odměnu) i tehdy, nebyla-li dohodnuta. Vymáhat zálohu na odměnu lze však jen tehdy, byla-li

o poskytování právních služeb je advokát rovněž v případě, trvá-li klient na tom, aby advokát postupoval podle jeho pokynů i přesto, že byl advokátem poučen o jejich rozporu s právními či stavovskými předpisy.

Oproti tomu je klient, jakožto osoba považovaná za slabší stranu ve vztahu s advokátem, oprávněn na základě ustanovení § 20 odst. 4 zákona o advokacii vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb kdykoliv, a to i bez udání důvodů. Důvodů, v jejichž důsledku se klient pro vypovězení smlouvy rozhodne, může být celá řada, nejčastěji se však bude dle mého názoru jednat o nespokojenost klienta s prací advokáta resp. s kvalitou poskytovaných služeb advokátem, který neprokázal potřebnou odbornost v daném právním odvětví. Dalším důvodem může být nepochybně také nedostatečná komunikace s klientem, nepřiměřeně vysoké náklady za poskytování právních služeb či podstatná změna okolností, v důsledku které již klient další poskytování právních služeb nevyžaduje.

Ustanovení § 20 odst. 5 zákona o advokacii stanovuje možnost sjednat ve smlouvě o poskytování právních služeb výpovědní dobu, která však nesmí být delší než tři měsíce. Vzhledem k osobitému charakteru vztahu mezi advokátem a klientem se nabízí otázka, zda je až tříměsíční odložení ukončení tohoto vztahu namísto a není tak v rámci úvah *de lege ferenda* vhodné uvažovat o zrušení takovéto úpravy.¹⁰³

V případě, že smlouva o poskytování právních služeb nebyla uzavřena v písemné formě, nemusí mít obligatorně písemnou formu ani výpověď takové smlouvy. Je však vhodné, aby ukončení právního vztahu bylo učiněno dostatečně určitě a prokazatelně, z tohoto důvodu lze písemnou formu výpovědi důrazně doporučit. Není-li mezi advokátem a klientem dohodnuto jinak, je advokát po dobu patnácti dnů ode dne zániku smlouvy povinen činit veškeré neodkladné

smluvena. Sankcí za neposkytnutí zálohy v případech, kdy smluvena nebyla a kdy je advokátem požadována opodstatněně, je právo advokáta od smlouvy odstoupit.“.

¹⁰³ ČÁP, Petr. § 20 [Výpověď smlouvy o poskytování právních služeb]. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPENĚ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. Zákon o advokacii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 135.

úkony tak, aby klient na svých právech či oprávněných zájmech neutrpěl žádnou újmu.¹⁰⁴

V této souvislosti je vhodné zmínit, že by smlouva o poskytování právních služeb měla obsahovat ustanovení, týkající se vypořádání vztahů mezi advokátem a klientem pro případ, že by byl právní vztah ukončen výpovědí této smlouvy.

3.2.2 Povinnost součinnosti

Pro poskytování kvalitních právních služeb advokátem je bezpochyby nutné, aby s ním jeho klient patřičně spolupracoval. Součinnost klienta se projevuje zejména úplným a včasným informováním advokáta o všech skutečnostech podstatných pro konkrétní věc. Klient advokátovi poskytne rovněž veškeré důležité podklady související s jeho případem, jednat se může zejména o smlouvy, účetní doklady, bankovní šeky či jiné cenné papíry, fotodokumentaci a podobně. Jak již bylo zmíněno výše, advokát však dle ustanovení čl. 6 odst. 3 Etického kodexu není oprávněn k ověřování pravdivosti či úplnosti klientem poskytnutých skutkových informací. Je tedy odpovědností klienta, aby poskytnuté podklady a informace byly pravdivé, úplné a včas poskytnuté. Povinnost součinnosti je úzce spjata s povinností advokáta řídit se pokyny klienta a současně i s právem klienta na informace týkající se jeho právní věci.

Je třeba upozornit na to, že nedůsledné informování advokáta může ve svém důsledku ovlivnit klientův úspěch ve věci či kvalitu poskytnutých právních služeb. Nedostatek nezbytné součinnosti klienta může ve svém důsledku vést až k vypovězení smlouvy o poskytování právních služeb ze strany advokáta, a to dle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o advokacii. Bude se jednat zejména o případy, kdy klient s advokátem dostatečně nekomunikuje, nereaguje na žádosti advokáta týkající se dalšího postupu ve věci či se bez řádné omluvy nedostavuje na domluvené schůzky. V takovém případě pak advokát není povinen snažit se součinnosti dosáhnout jinými postupy.¹⁰⁵

¹⁰⁴ ČÁP, Petr. § 20 [Výpověď smlouvy o poskytování právních služeb]. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPEN, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. Zákon o advokacii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 135.

¹⁰⁵ MANDÁK, Václav. K otázce odstoupení advokáta od smlouvy o poskytnutí právní služby při zřejmém nedostatku patřičné součinnosti klienta. Bulletin advokacie. 2004, roč. 2004, č. 4. s. 86, [online], [cit. 2022-02-18], Dostupné z https://www.cak.cz/assets/files/173/BA_05_01.pdf.

4 Důsledky porušení povinností advokáta a klienta

Odpovědnost klienta za porušení svých povinností a zejména pak odpovědnost advokáta je natolik obsáhlé téma, že není možné, aby byla tato problematika detailně rozebrána v rámci této jedné kapitoly. Cílem je tedy především vzájemně od sebe jednotlivé druhy odpovědnosti rozlišit a vzhledem k tématu této práce pak detailněji rozebrat kárnou odpovědnost advokáta jakož i související problematiku kárného řízení.

4.1 Právní odpovědnost advokáta

Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách této práce, vznik právního vztahu mezi advokátem a klientem je spjat rovněž se vznikem mnoha práv a povinností, a to jak na straně klienta, tak na straně advokáta. V této souvislosti je vhodné se zabývat i důsledky porušení těchto povinností. Odpovědnost advokáta je možné rozdělit na odpovědnost veřejnoprávní, soukromoprávní a kárnou, oproti tomu v případě porušení povinností ze strany klienta budeme hovořit zejména o odpovědnosti soukromoprávní. V této souvislosti je vhodné podotknout, že advokát může v důsledku svého jednání nést následky vyplývající pouze například z kárné odpovědnosti, ale i následky plynoucí z vícero druhů odpovědnosti současně. Tak tomu bude například v případě, kdy advokát zpronevěří peníze svěřené mu klientem do úschovy. Ponese jednak trestněprávní důsledky plynoucí ze spáchání trestného činu zpronevěry dle ustanovení § 206 TrZ, zároveň bude čelit důsledkům v rámci kárné odpovědnosti, jelikož tímto jednáním poruší i povinnost jednat při výkonu advokacie čestně a svědomitě, zakotvenou v ustanovení § 16 odst. 2 zákona o advokacii, rovněž i povinnost nesnižovat svým chováním důstojnost a vážnost advokátního stavu, plynoucí z ustanovení čl. 4 odst. 1 Etického kodexu.

4.1.1 Veřejnoprávní odpovědnost

Jak již z výše uvedeného vyplývá, veřejnoprávní odpovědnost spočívá zejména v trestní odpovědnosti advokáta, ale rovněž i v odpovědnosti za spáchané správní delikty. Ačkoliv je advokát trestně odpovědný a výkon jeho profese musí být vykonáván v souladu s právními normami, je v této souvislosti nutné upozornit na důležitou výjimku týkající se povinnosti mlčenlivosti. Advokát ani

advokátní koncipient či jeho zaměstnanec totiž nemá povinnost oznámit spáchání trestného činu v případě, že se o této skutečnosti dozví v souvislosti s výkonem advokacie či právní praxe. Dozví-li se tedy takovýmto způsobem advokát či advokátní koncipient o spáchání trestného činu uvedeného v ustanovení § 368 TrZ a neoznámí-li jej příslušnému orgánu, nebude za takové jednání oproti běžným osobám trestně odpovědný.¹⁰⁶ Jak již bylo zmíněno v kapitole týkající se povinnosti mlčenlivosti, je třeba podotknout, že povinnost překazit spáchání trestného činu vyplývající z ustanovení § 367 odst. 1 TrZ tímto není nijak dotčena.

4.1.2 Soukromoprávní odpovědnost

Soukromoprávní odpovědnost advokáta spočívá zejména v jeho odpovědnosti za újmu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie. Tato odpovědnost je tedy z pohledu klienta nejvýznamnější a to zejména proto, že přirozeně vymezuje hranice advokátovy nezávislosti.¹⁰⁷ Tento druh odpovědnosti ale na advokáta působí rovněž preventivními účinky a to tak, že advokáta vede k předcházení případných škod, které by mohly být klientovi způsobeny chybným poskytováním právních služeb.¹⁰⁸

Odpovědnost za škodu způsobenou advokátem je upravena v ustanovení § 24 zákona o advokacii a použije se jako *lex specialis* vůči obecné právní úpravě v NOZ. Advokát dle tohoto ustanovení odpovídá klientovi za újmu, z této dílce lze dovozovat, že advokát neodpovídá pouze za způsobenou majetkovou újmu označovanou jako škodu¹⁰⁹, ale rovněž i za újmu nemajetkovou. V souladu s judikaturou¹¹⁰ i názorem odborné veřejnosti¹¹¹ lze mít za to, že odpovědnost advokáta za škodu je postavena na principu odpovědnosti objektivní a pro její

¹⁰⁶ MAUR, Jakub. *Výkon advokátní praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-680-1, str. 157.

¹⁰⁷ Více k tomu též: MELZER, F.: Civilní odpovědnost za poradenství advokátem. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 11., [online], [cit. 2022-02-28], Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/civilni-odpovednost-za-poradenstvi-advokatem>.

¹⁰⁸ TICHÝ, Luboš (ed.). *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C.H. Beck, 2013., 240 s., Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-345-8, str. 97-98.

¹⁰⁹ Ustanovení § 2894 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁰ Např. rozsudky Nejvyššího soudu České republiky; ze dne 26. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1862/2001, ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2533/2007, ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1390/2010.

¹¹¹ Např. Vychopeň in J. Svejkovský, M. Vychopeň, L. Krym, A. Pejchal a kol., op. cit. sub 1, komentář k § 24, str. 168.

vyvození tedy není vyžadováno zavinění, není tak důležité ani to, zda advokát způsobil klientovi újmu úmyslně či z nedbalosti. Odpovědnosti za škodu může být advokát zproštěn jen na základě jednoho konkrétního liberačního důvodu, kterým je dle ustanovení § 24 odst. 4 zákona o advokacie prokázání, že újmě nemohlo být zabráněno ani v případě, kdy by bylo vynaloženo veškeré úsilí, které je možno požadovat. Pro exkulpací advokáta je nutné, aby byla prokázána jeho řádná a odborná péče. Povinnost jednat v rámci výkonu advokacie s odbornou péčí plyne jednak z ustanovení § 16 zákona o advokacii, ale rovněž i ze stavovských předpisů¹¹². Znakem takové péče je však kromě srozumitelného informování klienta, doporučení nejvhodnějšího postupu ve věci či vyhodnocení jeho možných výhod a rizik, rovněž i úroveň odborných znalostí, týkajících se kromě platné právní úpravy také aktuální soudní rozhodovací praxe. Existenci liberačního důvodu musí prokazovat advokát, leží na něm tedy jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní.

Pro vznik samotné odpovědnosti jsou pak nutné tři předpoklady, a to zaprvé výkon advokacie, přičemž jak dovodil Nejvyšší soud České republiky¹¹³, je nepodstatné, zda byla vykonávána za odměnu či *pro bono*, zadruhé vznik škody a zatřetí *kauzální nexus*, neboli příčinná souvislost mezi výkonem advokacie a vznikem této škody. Existenci těchto předpokladů je přitom povinen prokázat poškozený klient.¹¹⁴ Je vhodné upozornit na to, že advokát odpovídá i za újmu způsobenou klientovi svým zástupcem, advokátním koncipientem či jiným zaměstnancem. V takovém případě však advokátovi vzniká regresní nárok, je tedy oprávněn vymáhat způsobenou škodu po škůdci. Problematika regresního nároku je však složitější a cílem této práce není tuto podrobněji rozebírat, je však třeba rozlišovat mezi substituentem advokátem, který má rovněž povinnost jednat s řádnou péčí, a jiným zaměstnancem advokáta.

Co se týče samotné škody, je z výše uvedeného zřejmé, že pro její vznik je nutné porušení advokátových povinností. Posouzení profesního pochybení však bývá v řadě případů velmi složité, jedná-li se například o odpovědnost advokáta za navržený postup ve věci, výklad právních norem, podání či nepodání

¹¹² Ustanovení § 17 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4009/2014.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3634/2013.

opravného prostředku nebo jeho právní názor. Je tak zřejmé, že potencionální pochybení advokáta je tak třeba vždy posuzovat s ohledem na konkrétní skutečnosti daného příkladu a nelze jej posuzovat jen na základě toho, zda byl advokát ve věci úspěšný či nikoliv.¹¹⁵ Tvrdí-li však klient, že nebýt profesního pochybení advokáta byl by ve sporu úspěšný, vyžaduje soudní judikatura, aby se soud v řízení o náhradě škody zabýval předběžnou otázkou, zda by měl klient v případě řádného postupu advokáta v řízení skutečně úspěch.¹¹⁶ Nebyl-li by klient v řízení úspěšný ani v případě řádného postupu advokáta a vznikla-li by mu tak škoda, advokát za takovouto škodu nebude nést žádnou zodpovědnost, jelikož v takovém případě zde není dána příčinná souvislost.¹¹⁷

Jak již bylo uvedeno v kapitole týkající se povinnosti pojištění, advokát je povinen být pro případ odpovědnosti za škodu pojištěn, a to buď v rámci tzv. hromadného pojištění zřizovaného Komorou, nebo na základě pojištění, které si zřídí sám, avšak za dodržení podmínky minimální výše pojistného plnění, která je aktuálně stanovena na 7 000 000 Kč.

4.1.3 Kárná odpovědnost

Advokátní stav má ve společnosti výlučné postavení a požívá značné důvěry. To je dáno mj. tím, že advokáti představují v očích veřejnosti určitou záruku hájení spravedlnosti, chovají se poctivě a slušně a zachovávají náležitou úctu a zdvořilost jak vůči orgánům rozhodujících v jejich právních věcech, tak i vůči osobám ostatním. Na advokáty jakožto příslušníky tohoto stavu je kladena celá řada povinností, za účelem nesnižování důstojnosti advokátního stavu a prohlubování jeho stability a vážnosti. Tyto povinnosti, k jejichž plnění se každý advokát dobrovolně zaváže při složení advokátního slibu, vyplývají především

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.7.2011, sp. zn. 25 Cdo 121/2010: "*Měřítkem správnosti poskytování právních služeb advokátem nemůže být bez dalšího úspěšnost ve sporu, neboť na advokáta nelze klást nepřiměřené požadavky, např. aby v situaci, kdy určitá právní otázka je v právní teorii i praxi sporná, předjímal budoucí vyřešení takové otázky judikaturou vyšších soudů. Na druhé straně pouhá okolnost, že určitý postup či právní názor advokáta byl v konkrétním řízení soudu akceptován či tolerován, nevede sama o sobě k závěru, že advokát vynaložil veškeré úsilí, které na něm lze požadovat, aby svému klientovi nezpůsobil škodu.*"

¹¹⁶ Např. rozsudky Nejvyššího soudu České republiky; ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1515/2007, ze dne 1. 9. 2011, sp. zn. 25 Cdo 2016/2009, ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3092/2008.

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.9.2009, sp. zn. 25 Cdo 2533/2007: "*Příčinná souvislost mezi pochybením při výkonu advokacie a vznikem škody je dána, pokud nebýt pochybení advokáta, byl by jeho klient v soudním řízení úspěšný. Důkazní břemeno je na žalobci.*"

z Etického kodexu. Právě pro případy, kdy advokát, ať už v rámci poskytování právních služeb nebo jiné soukromé záležitosti¹¹⁸, určitou povinnost poruší, je v právním řádu zakotven institut kárné odpovědnosti označované někdy též jako odpovědnost disciplinární.

Advokát a advokátní koncipient, tedy speciální subjekty náležející k advokátnímu stavu, jsou na základě ustanovení § 32 odst. 1 zákona o advokacii kárně odpovědní za kárné provinění. Tím je považováno závažné či opětovné porušení povinností vyplývajících buď ze zákona o advokacii, jiného zvláštního zákona či stavovského předpisu. Z hlediska systematiky správního práva se jedná o správní disciplinární delikt. Je však namístě upozornit na to, že advokát bude kárně odpovědný, stejně jako v případě odpovědnosti za škodu, i v případě, že bude pochybení způsobeno jeho zaměstnancem.¹¹⁹ Problematika kárné odpovědnosti je upravena v zákoně o advokacii v ustanovení § 32 a násl. a rovněž i ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., ze dne 20. srpna 1996, kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (dále jen „kárný řád“).

Předpokladem pro vznik kárné odpovědnosti je zavinění s tím, že postačuje ve formě nedbalosti. Je však třeba podotknout, že podmínkou kárného provinění není vlastní vznik újmy, neboť účelem kárné odpovědnosti je zejména ochrana základních principů advokacie, jako je mj. čestnost, poctivost a důstojnost.

Samotná závažnost kárného provinění je posuzována na základě způsobeného následku a také dle způsobivosti poškodit vážnost advokátního stavu. Je-li shledáno, že závadné jednání advokáta bylo ojedinělé a porušení povinnosti nezávažné, nejedná se v takovém případě o kárné provinění.¹²⁰

4.1.3.1 Kárné řízení

Jak již bylo výše nastíněno, průběh kárného řízení je upraven kárným řádem. Právní úprava tohoto řízení je podobná úpravě trestního řízení či úpravě

¹¹⁸ Jak dovodil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 31. 4. 2004, sp. zn. 5 As 34/2003, advokát je kárně odpovědný nejen za jednání související s poskytováním právních služeb, ale za veškeré své jednání, tedy i v soukromém životě.

¹¹⁹ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 26. 6. 1998, sp. zn. K 126/98.

¹²⁰ Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 8. 3. 1996, sp. zn. K 110/95.

správního řízení, ostatně v ustanovení § 35e odst. 2 zákona o advokacii je stanoveno, že v rámci kárného řízení se subsidiárně užije úpravy obsažené v TrŘ. Řízení je zahajováno na návrh kárného žalobce, kterým může být buď dle ustanovení § 46 odst. 3 zákona o advokacii předseda kontrolní rady, nebo dle ustanovení § 51 odst. 2 zákona o advokacii ministr spravedlnosti. Návrh na zahájení řízení tedy není oprávněn podat samotný klient, který rovněž není ani účastníkem řízení. Subjektivní lhůta kárného žalobce na podání návrhu na zahájení řízení je šest měsíců, objektivní pak dva roky. Ačkoliv klient není oprávněn navrhnout zahájení kárného řízení, může se však na Komoru obrátit se stížností vůči advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi, který se svým jednáním dopustil dle mínění klienta porušení určité povinnosti. Stížností se bude dále zabývat kontrolní oddělení Komory, které stížnost klienta posoudí a v případě, že ji shledá oprávněnou, podá předseda kontrolní rady na advokáta kárnou žalobu a stěžovatele vyrozumí o postupu při vyřizování stížnosti. Pro úplnost je nutno podotknout, že takovouto stížnost je obecně oprávněn podat kdokoliv, kdo má pochybnosti o správném chování advokáta, advokátního koncipienta či zaměstnance Komory.¹²¹

O kárném provinění a případném uložení kárného opatření rozhoduje tříčlenný kárný senát, který je složený ze členů kárné komise Komory. Jedná se tedy pouze o advokáty. Kárně odpovědné jsou i osoby vykonávající jinou právnickou profesi, např. soudci, státní zástupci či soudní exekutoři. O jejich kárném provinění však rozhodují kárné senáty, které nejsou složeny pouze z osob vykonávajících stejnou profesi jako kárně obviněný, nýbrž je v takovém senátu nutná pluralita právních profesí. Z tohoto hlediska je tak možné považovat složení kárného senátu v případě kárného provinění advokáta za jisté specifikum. Odůvodněno to však může být například tím, že v případě kárného řízení u advokátů je na rozdíl od ostatních právnických profesí zaručené dvojinstanční řízení a současně existuje obsáhlá a poměrně ustálená judikatura kárných senátů.

Pakliže má kárný senát za to, že je skutkový stav spolehlivě zjištěn a není třeba provádět další důkazy, může rozhodnout kárným příkazem bez nařízení

¹²¹ Viz sekce „Ochrana klientů“ na webových stránkách Komory, dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=39>.

jednání.¹²² V takovém případě je však omezen ohledně ukládání kárných opatření, tímto způsobem lze totiž uložit toliko napomenutí popřípadě pokutu, a to pouze do určité výše.¹²³ Advokát může ve lhůtě 15 dnů od doručení tohoto příkazu podat odpor, čímž se kárný příkaz ruší a předseda senátu nařídí ve věci jednání.

V rámci jednání kárného senátu pak lze provádět dokazování v poměrně velké šíři, omezeno je však dobrovolností, totiž svědky či znalce je možné vyslýchat pouze v případě, že se k jednání dobrovolně dostaví. Obdobně je tomu u provádění listinných důkazů, ty lze provést pouze v případě, že jsou kárnému senátu poskytnuty dobrovolně. V případě, kdy premisa dobrovolnosti chybí, může důkaz provést na návrh Komory soud.

Při rozhodování o uložení druhu a případně výše kárného opatření přihlíží senát dle ustanovení § 24 odst. 2 kárného řádu zejména k povaze skutku a způsobeným následkům, k okolnostem, za nichž byl skutek spáchán, ale rovněž i k osobě kárně obviněného a míře jeho zavinění, stejně jako k jeho majetkovým, osobním či zdravotním poměrům. Kárný senát zpravidla přihlíží i k tomu, zda kárně obviněný svého jednání lituje, přiznává chybu a projevuje účinnou snahu po nápravě, nebo v průběhu řízení s kárným senátem nekomunikuje, případně své jednání značně bagatelizuje.

Advokátovi může být za kárné provinění uloženo kárné opatření, a to napomenutí, veřejné napomenutí, pokuta, dočasný zákaz výkonu advokacie a vyškrtnutí ze seznamu advokátů. Kárná opatření mají jak represivní, tak preventivní funkci.

Jak bylo již uvedeno výše, kárné řízení je dvojinstanční, advokát se tedy proti kárnému rozhodnutí může bránit odvoláním, jakožto podáním řádného opravného prostředku. Mimořádným opravným prostředkem by pak bylo podání písemné žádosti o povolení obnovy řízení. Odvolání i podání žádosti o povolení obnovy je třeba zaslat k rukám předsedy kárné komise. Odvolací kárný senát je složený ze tří členů odvolací kárné komise a odvolací řízení je postaveno na úplném revizním principu, kárný senát tedy přihlíží i k vadám, které nebyly odvoláním vytknuty, avšak mohly mít vliv na nesprávné rozhodnutí ve věci.

¹²² Ustanovení § 34a odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

¹²³ Ustanovení § 34a odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Proti rozhodnutí odvolacího kárného senátu se advokát může bránit podáním žaloby ve správním soudnictví dle ustanovení § 65 SŘS. Přezkoumání rozhodnutí odvolacího kárného senátu ve správním soudnictví je rovněž nezbytným předpokladem pro podání ústavní stížnosti.¹²⁴ Pro úplnost je vhodné dodat, že kárně obviněný advokát je po celou dobu kárného řízení oprávněn nechat se zastoupit jiným advokátem.

4.2 Právní odpovědnost klienta

Klient má v rámci právního vztahu mezi ním a advokátem v podstatě jedinou povinnost, z jejíhož porušení vyplývají důsledky v rovině soukromoprávní odpovědnosti, a to uhradit advokátovi odměnu za poskytnuté právní služby. V případě porušení ostatních povinností klienta, jako například poskytnutí součinnosti či včasné, pravdivé a úplné informování advokáta o podstatných skutečnostech ve věci, se budou případné důsledky pohybovat pouze v osobní rovině klienta, když porušení těchto povinností může nepříznivě ovlivnit výsledek poskytnutých právních služeb, tedy zejména neúspěch ve věci.

4.2.1 Soukromoprávní odpovědnost

V případě, že klient advokátovi neuhradí odměnu za poskytnuté právní služby, je advokát oprávněn se domáhat úhrady této odměny. Po uplynutí lhůty pro zaplacení faktury za poskytnutou právní službu zpravidla advokát klienta upozorní na uplynutí lhůty splatnosti a snaží se o vzájemnou dohodu stran vedoucí k úhradě odměny. V případě, že klient ani přes upozornění advokátem odměnu neuhradí, postupuje advokát vůči klientovi jako věřitel vůči dlužníkovi a po zaslání předžalobní výzvy přistoupí k podání žaloby a následnému vymáhání v rámci exekučního řízení. K takovým případům dochází sporadicky, neboť v průběhu vztahu advokáta a klienta bývá většinou mezi nimi navázán důvěrný vztah, který předchází takovýmto případům. K nutnosti vymáhat odměnu soudní cestou dochází většinou v případech, kdy klient advokátovi vypoví plnou moc na základě toho, že s poskytnutými právními službami není spokojen a domnívá se, že postup ve věci navržený advokátem nebyl v souladu s jeho zájmy.

¹²⁴ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 240/2000.

Podání žaloby na klienta je skutečně výjimečným případem a advokáti k němu přistupují zcela ojediněle.

Závěr

Cílem této diplomové práce byla analýza vzájemných práv a povinností ve vztahu advokáta a klienta. Právní vztah advokáta a klienta je vymezován zejména zákonem o advokacii, stavovskými předpisy a rovněž také dalšími právními předpisy dotýkajícími se tohoto tématu. Základními zdroji při vypracování této práce byly kromě výše zmíněných pramenů i odpovídající judikatura včetně pravomocných kárných rozhodnutí kárné komise Komory, jejichž předmětem bylo právě porušení povinností advokáta.

Mám za to, že cíl této práce byl naplněn, neboť jsem ve své práci podrobně rozebral vztah advokáta a klienta, který předurčuje jejich vzájemná práva a povinnosti, vznik a zánik tohoto vztahu, vybraná práva a povinnosti a důsledky porušení těchto povinností. Cíl byl naplněn i nastíněním právního rámce, který upravuje vzájemná práva a povinnosti advokáta a klienta, když jsem citoval některá ustanovení zákona o advokacii a stavovských předpisů, zejména Etického kodexu. Domnívám se, že tato práce je přínosná i tím, že jsem se v ní zabýval kárnou odpovědností advokáta, včetně odkazů na konkrétní pravomocná kárná rozhodnutí zabývající se porušením povinností advokáta.

Tato práce je členěna do čtyř základních kapitol. V první kapitole jsou vymezeny základní pojmy advokacie, advokát, klient, které jsou blíže rozvedeny v jednotlivých podkapitolách, a to včetně vztahu advokáta a klienta. Druhá kapitola se zabývá historickým vývojem právní úpravy advokacie na našem území a dále je popsán její možný vývoj do budoucna. Třetí kapitola je nejobsáhlejší a podrobně se věnuje tématu této diplomové práce. Jsou zde rozebrána vybraná práva a povinnosti advokáta a klienta, která vůči sobě mají navzájem. Vzhledem k omezenému rozsahu práce jsem se zaměřil na ta z mého pohledu nejdůležitější, tedy zejména povinnost chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, řídit se jeho pokyny a povinnost mlčenlivosti. V této kapitole je rozebráno rovněž právo advokáta na odměnu či právo klienta na řádné informování o postupu v jeho věci. Čtvrtá kapitola je zaměřena na důsledky porušení povinností advokáta a klienta a jsou v ní rozebrány druhy odpovědnosti advokáta, důraz jsem kladl zejména na odpovědnost kárnou včetně kárného řízení, které s tématem práce úzce souvisí.

V této diplomové práci jsem se zabýval i aktuálními problémy, které v souvislosti s porušením povinností advokáta řeší Komora a které v průběhu doby nabyly značných změn. Mám na mysli zejména povinnost mlčenlivosti, která je prolamována zejména v souvislosti s institutem kontrolních hlášení a domovních prohlídek prostor, v nichž advokáta poskytuje právní služby.

Pro shrnutí tématu této práce považuji za nutné uvést, že daleko více povinností ve vzájemném vztahu má advokát. Je to dáno zejména tím, že jde o osobu práva znalou a klient je v tomto vztahu považován za slabší stranu. I proto jsou povinnosti advokáta celkem striktně vymezeny jak zákonem o advokacii tak stavovskými předpisy a je podroben kárné odpovědnosti. Tím je chráněn zájem klienta a současně i zájem advokáta v tom smyslu, že advokacii, tedy poskytování právních služeb, může legálně vykonávat pouze advokát, který je těmto pravidlům podroben, a nikoliv osoba, která v seznamu advokátů zapsána není. Tím se zákonodárce snaží zamezit nekalé konkurenci v podobě pokoutnictví a zároveň chrání práva a oprávněné zájmy klienta. Z tohoto důvodu jsem se v této práci zabýval podrobněji kárnou odpovědností a povinností advokáta být pojištěn pro případ způsobení škody klientovi.

Mám za to, že současná právní úprava vzájemných práv a povinností mezi advokátem a klientem zaručuje klientům dostatečnou ochranu a současně vymezuje mantinely přípustného chování advokáta vůči klientovi. Vždy však záleží na konkrétní osobě advokáta, jeho morálních vlastnostech a pohledu na výkon advokacie. Věřím, že většina advokátů, ačkoliv je výkon advokacie jejich zásadním příjmem, považuje tuto profesi za službu a její výkon jim přináší uspokojení.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2000. ISBN isbn80-902627-7-5.

BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. ISBN isbn80-7082-398-4.

JIRSA, Jaromír et al. *Klíč k soudní síni: příručka pro začínající soudce a advokáty*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2006. 427 s. ISBN 80-86920-11-9.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Etický kodex advokáta: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2019. xxv, 229 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-129-5.

MACKOVÁ, Alena. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Vyd. 1. Praha, 2001. xv, 240 s. Právo a společnost. ISBN 80-7179-457-0.

MAUR, Jakub. *Výkon advokátní praxe*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-680-1.

SCHELLE, Karel a SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní služba: advokacie, notářství, patentoví zástupci, daňoví poradci, soukromí soudní exekutoři*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 8086861260.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997, 437 s. ISBN 80-7201-051-4.

SCHELLOVÁ, Ilona. *Advokacie*. 1. vyd. Zlín, Živa, 1994.

STAVINHOVÁ, Jaruška. *Advokacie*. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, Martin VYCHOPENĚ, Ladislav KRYM a Aleš PEJCHAL. *Zákon o advokacii: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN .isbn9788071792482.

TICHÝ, Luboš (ed.). *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C.H. Beck, 2013., 240 s., Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7179-345-8, str. 97-98.

Právní předpisy

Etický kodex advokátů v Evropské unii, původně přijat na plenárním zasedání CCBE dne 12. 10. 1988, ve znění pozdějších předpisů.

Rechtsanwaltsordnung (RAO) RGBI. Nr. 96/1868, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/5/ES, o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex).

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996 (Etický kodex).

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2006 Věstníku ze dne 11. dubna 2006, kterým se stanoví podrobnosti o povinnostech advokáta při činění prohlášení o pravosti podpisu, o vedení evidence o těchto prohlášeních, o vyšším ověření těchto prohlášení a o knize prohlášení o pravosti podpisu (usnesení o prohlášení advokáta o pravosti podpisu), ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009., kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/1998 Věstníku ze dne 8. prosince 1998, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta.

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 9/1999 Věstníku ze dne 8. listopadu 1999, kterým se stanoví některé podrobnosti o dokumentaci advokáta vedené při poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif).

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/1951 Sb., o advokacii.

Zákon č. 128/1990 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 201/1946 Sb. z. a n., o úpravě některých otázek týkajících se advokacie.

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 322/1948 Sb., o advokacii (advokátní řád).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 57/1963 Sb., o advokacii.

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura a rozhodnutí kárné komise Komory

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. II. ÚS 2894/08

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 11. 9. 2015, sp. zn. K 8/2015

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. K 46/07

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 13. 10. 1995, sp. zn. K 6/95

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 13. 11. 2005, sp. zn. K 97/05

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 17. 3. 2000, sp. zn. K 220/99

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 21. 11. 2008, sp. zn. K 95/2008

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 23. 3. 2003, sp. zn. KR 21/03

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 23. 4. 1999, sp. zn. K 370/98

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 24. 4. 2005, sp. zn. KR 11/05

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 24. 5. 1995, sp. zn. K 4/95

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. K 138/04

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 26. 6. 1998, sp. zn. K 126/98

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 3. 6. 2005, sp. zn. K 91/04

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 4. 12. 2015, sp. zn. K 84/2015

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 8. 3. 1996, sp. zn. K 110/95

Rozhodnutí kárné komise Komory ze dne 8. 5. 2004, sp. zn. K 23/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10.1.2007, sp. zn. 25 Cdo 2679/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14.7.2011, sp. zn. 25 Cdo 121/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3634/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1862/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1390/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 277/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4009/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; ze dne 1. 9. 2011, sp. zn. 25 Cdo 2016/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; ze dne 19. 4. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3092/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1515/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; ze dne 29. 9.2009, sp. zn. 25 Cdo 2533/2007

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 4. 2004, sp. zn. 5 As 34/2003

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 5 As 34/2003

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 6. 2012, sp. zn. 6 Ads 30/2012

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 1993, sp. zn.7 CDo 14/92

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 8. 2000, sp. zn. 25 Co 318/2000

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 10 Co 610/2001

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 4.5.2011, č. j. 1 As 27/2011

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 240/2000

Odborné články a ostatní zdroje

AMERICA BAR ASSOCIATION, (2018). *Technology and the Future of the Legal Profession*. [online], [cit. 2023-02-21], Dostupné z: https://www.americanbar.org/groups/law_practice/publications/techreport/2018/.

ČERMÁK, Karel, *Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky – Komentář*. Bulletin advokacie, 1996, zvl. č. 11/1996, [online], [cit. 2023-02-28], Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/176/BA_96_Z2.pdf.

Jaké podmínky musí splnit evropský advokát, aby mohl poskytovat právní služby v České republice jako evropský hostující advokát? [online]. Praha: ČAK, [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6601>.

JANOVÁČ, Adam a Iva SVOBODOVÁ, *Vybrané povinnosti advokátů vyplývající z aktuální úpravy AML* | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vybrane-povinnosti-advokatu-vyplyvajici-z-aktualni-upravy-aml-109435.html>.

KUKLÍK, Jiří, *Advokát a klient – vzájemná práva a povinnosti*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

LAWYER MONTHLY, *Legal Tech: Opportunities and Challenges for the Legal Profession*, [online]. [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.lawyer-monthly.com/2018/11/legal-tech-opportunities-and-challenges-for-the-legal-profession/>.

MANDÁK, Václav, *K otázce odstoupení advokáta od smlouvy o poskytnutí právní služby při zřejmém nedostatku patřičné součinnosti klienta*. Bulletin advokacie. 2004, roč. 2004, č. 4., [online], [cit. 2023-02-18], Dostupné z https://www.cak.cz/assets/files/173/BA_05_01.pdf.

MELZER, Filip, *Civilní odpovědnost za poradenství advokátem*. Bulletin advokacie, 2018, č. 11., [online], [cit. 2023-02-28], Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/civilni-odpovednost-za-poradenstvi-advokatem>.

Ochrana klientů [online]. Praha: ČAK, [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=39>

PATĚK, Daniel, *Vztah advokáta a klienta*. *pravniradce.ekonom.cz.*, 2005, [online]. [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-15685600-vztah-advokata-a-klienta>.

Povinnosti advokáta [online]. Praha: ČAK. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>.

RUBEŠ, Josef, *O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta*, 2003, Bulletin advokacie, č. 11-12, [online], [cit. 2023-02-28], Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/183/BA_03_11.pdf.

SMEJKAL, Vladimír. *Povinnost mlčenlivosti advokáta a elektronická komunikace*. Bulletin advokacie. 2007, 2007(10), s. 17, [online], [cit. 2023-02-28], Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/1585/BA_07_10.pdf.

Stanovisko představenstva České advokátní komory k problematice clientských spisů vedených advokátem, který zemřel, [online]. Praha: ČAK, [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1389>.

Thomson Reuters. (2019). *The Evolving Role of Lawyers in an AI World*. [online],
[cit. 2023-02-19], Dostupné z:
[https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/the-evolving-role-of-lawyers-
in-an-ai-world](https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/the-evolving-role-of-lawyers-in-an-ai-world).

Summary

This thesis investigates the mutual rights and obligations of an attorney and a client. This topic is current these days due to high number of people seeking the legal aid of an attorney comparing to previous years, as well as the number of attorneys is increasing. The aim of this thesis is to identify mutual rights and obligations and their subsequent analysis. In addition to the most important legal regulations, i.e., the Advocacy Act and the Code of Ethics, it also discusses court case law, including final disciplinary decisions of the Czech Bar Association.

In the first chapter the basic terms as advocacy, advocate, client as well the characteristics of the relationship between the two parties is defined. In this part, most of the knowledge from civil law textbooks and other monographs by various authors is used.

In the second chapter the focus is onto historical development of the legal regulation of advocacy in our territory, including its possible development in the future. In the following chapters of this thesis the centre of attention is towards rights and obligations of each party - between an attorney and a client. For instance, the attorney's duty to protect and promote the rights and legitimate interests of the client and to follow the client's instructions is discussed in detail, as well as the attorney's duty to be insured and the duty of confidentiality, including cases where this duty is breached by law. The focus is also on the right to remuneration or the right to substitution of an attorney. In addition to the sources mentioned above, online commentaries on the law and case law are widely used in this section.

The final chapter deals with the consequences of a breach of duty, discusses the types of liability of the parties to the legal relationship and finally mentions the disciplinary procedure, which is central to this topic.